

Bosh ilmiy-metodik
markaz

2021

O'quv-uslubiy majmua

OLIIY TA'LIMNI
RIVOJLANTIRISHNING ZAMONAVIY
TENDENSIYALARI

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI**

**OLIV TA'LIM TIZIMI PEDAGOG VA RAHBAR KADRLARINI QAYTA
TAYYORLASH VA ULARNING MALAKASINI OSHIRISHNI TASHKIL
ETISH BOSH ILMIY - METODIK MARKAZI**

“Ta'lim tizimi menejmenti” yo‘nalishi uchun

**“OLIV TA'LIMNI RIVOJLANTIRISHNING ZAMONAVIY
TENDENSIYALARI”**

moduli bo‘yicha

O‘QUV-USLUBIY MAJMUA

Modulning o‘quv-uslubiy majmuasi Oliy va o‘rta maxsus ta’lim vazirligining 2020 yil 7 dekabrda 648-sonli buyrug‘i bilan tasdiqlangan o‘quv dasturi va o‘quv rejasiga muvofiq ishlab chiqilgan.

Tuzuvchi: **F.Zakirova** – pedagogika fanlari doktori, professor.
A.Obidov - pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori PhD.

Taqrizchi: **Ya.Ismadiyarov** – pedagogika fanlari doktori, professor.

O‘quv -uslubiy majmua Bosh ilmiy-metodik markaz Ilmiy metodik Kengashining qarori bilan nashrga tavsiya qilingan
(2020 yil “30” dekabdagi 5/4-sonli bayonnoma)

MUNDARIJA

I. ISHCHI DASTUR	5
II. MODULNI O‘QITISHDA FOYDALANILADIGAN INREFAOL TA’LIM METODLARI.....	16
III. NAZARIY MATERILLAR.....	26
IV. AMALIY MASHG‘ULOT MATERIALLARI.....	49
V. GLOSSARIY	61
VI. ADABIYOTLAR RO‘YXATI.....	70

I. ISHCHI DASTUR

I. ISHCHI DASTUR

Kirish

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7 fevraldagi PF-4947-sonli Farmoni bilan tasdiqlangan “2017-2021-yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar Strategiyasi”da milliy kadrlarning raqobatbardoshligi va umumjahon amaliyotiga asoslangan oliy ta'lim milliy tizimining sifati oshishiga, Bolonnya jarayoni ishtirokchi-mamlakatlari diplomlarini o'zaro tan olishga, o'qituvchi va talabalar bilan almashuv dasturlarini amalga oshirishga ko'maklashuvchi 1999-yil 19-iyundagi Bolonnya deklarasiyasiga qo'shilish masalasini ko'rib chiqish belgilab qo'yilgan.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 8 oktyabrdagi PF-5847-son Farmoni bilan tasdiqlangan “O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi”da oliy ta'lim jarayonlariga raqamli texnologiyalar va zamonaviy o'qitish usullarni joriy etish, yoshlarni ilmiy faoliyatga keng jalb etish, korrupsiyaga qarshi kurashish, muhandislik-texnik ta'lim yo'nalishlarida tahsil olayotgan talabalar ulushini oshirish, kredit-modul tizimini joriy etish, o'quv rejalarida amaliy ko'nikmalarni oshirishga qaratilgan mutaxassislik fanlari bo'yicha amaliy mashg'ulotlar ulushini oshirish bo'yicha aniq vazifalar belgilab berilgan.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentning 2019 yil 8 oktyabrdagi Farmoni bilan tasdiqlangan “O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi”ga ko'ra O'zbekiston Respublikasi universitetlarining jahon xamjamiyatiga integrasiyasi masalasi ko'yilgan. Shuningdek, mamlakatimizning barcha sohalarida islohotlarni amalga oshirish, odamlarning dunyoqarashini o'zgartirish, etuk va zamon talabiga javob beradigan mutaxassis kadrlarni tayyorlashni hayotning o'zi taqozo etmoqda. Respublikada ta'lim tizimini mustahkamlash, uni zamon talablari bilan uyg'unlashtirishga katta ahamiyat berilmoqda. Bunda mutaxassis kadrlarni tayyorlash, ta'lim va tarbiya berish tizimi islohatlar talablari bilan chambarchas bog'langan bo'lishi muhim ahamiyat kasb etadi. Zamon talablariga javob bera oladigan mutaxassis kadrlarni tayyorlash, Davlat talablari asosida ta'lim va uning barcha tarkibiy tuzilmalarini takomillashtirib borish oldimizda turgan dolzarb masalalardan biridir.

Ushbu dasturda Oliy ta'limni rivojlantirishning zamonaviy tendensiyalari, globallasuvi va xalqarolashtirish jarayonlari, oliy ta'lim muassasasining innovasion rivojlanish strategiyasi, O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi, O'zbekiston Respublikasi universitetlarining jahon hamjamiyatiga integrasiyasi, Bolonnya jarayoni va uning xususiyatlari, jahon

universitetlari reytingi, yangi avlod universiteti va uning vazifasi, tuzilishi, tamoyillari va o'ziga xos xususiyatlari, yangi avlod universitetlarini yaratish va rivojlantirish bo'yicha xorijiy tajribalar, oliy ta'lim sohasida davlat-xususiy sheriklikni rivojlantirish, investisiyaviy jozibadorligini oshirish, xalqaro miqyosda tanilishi va raqobatbardoshligini ta'minlash mexanizmlari bayon etilgan.

Modulning maqsadi va vazifalari:

Modulning maqsadi: pedagog kadrlarni qayta tayyorlash va malaka oshirish kursi tinglovchilarini oliy ta'limning normativ-huquqiy asoslari haqidagi bilimlarini takomillashtirish, oliy ta'limni rivojlantirishning zamonaviy tendensiyalari, globallasuvi va xalqarolashtirish jarayonlari, oliy ta'lim muassasasining innovasion rivojlanish strategiyasi to'g'risida ko'nikma va malakalarini tarkib toptirish.

Modulning vazifalari:

- globallasuvi va xalqarolashtirish jarayonlarining xususiyatlaridan kelib chiqib, oliy ta'limni rivojlantirishning zamonaviy tendensiyalarini tahlil qilish;

- oliy ta'lim muassasasining innovasion rivojlanish strategiyasi loyihalash;

- O'zbekiston Respublikasi universitetlarining jahon hamjamiyatiga integratsiyasini ta'minlash;

- jahon universitetlari reytingi asosida universitet, fakul'tet va kafedralarni rivojlantirish;

- tinglovchilarda innovasion kasbiy-boshqarish madaniyatni shakllantirish.

Modul bo'yicha tinglovchilarning bilimi, ko'nikmasi, malakasi va kompetensiyalariga qo'yiladigan talablar:

“Oliy ta'limni rivojlantirishning zamonaviy tendensiyalari” modulini o'zlashtirish jarayonida amalga oshiriladigan masalalar doirasida:

tinglovchi:

- Oliy ta'limni rivojlantirishning zamonaviy tendensiyalarini;

- globallasuv va xalqarolashtirish jarayonlarining xususiyatlarini;

- oliy ta'lim muassasasining innovasion rivojlanish strategiyasini;

- O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini;

- O'zbekiston Respublikasi universitetlarining jahon hamjamiyatiga integratsiya qilish mexanizmlarini;

- jahon universitetlari reytingini;

- yangi avlod universiteti va uning vazifasi, tuzilishi, tamoyillari va o'ziga xos xususiyatlarini;

- yangi avlod universitetlarini yaratish va rivojlantirish bo'yicha xorijiy tajribalarni;

- oliy ta'lim sohasida davlat-xususiy sheriklikni rivojlantirish mexanizmlarini;

- oliy ta'lim sohasida investisiyaviy jozibadorligini oshirish yo'llarini;

- oliy ta'lim sohasida xalqaro miqyosda tanilishi va raqobatbardoshligini ta'minlash mexanizmlarini bilishi lozim;

- Oliy ta'limni rivojlantirishning zamonaviy tendensiyalari, globallashtirish va xalqarolashtirish jarayonlarining xususiyatlari asosida oliy ta'lim muassasasining innovasion rivojlanish strategiyasini tuzish;

- oliy ta'lim sohasida davlat-xususiy sheriklikni rivojlantirish;

- oliy ta'lim sohasida investisiyaviy jozibadorligini oshirish;

- oliy ta'lim sohasida xalqaro miqyosda tanilishi va raqobatbardoshligini ta'minlash ko'nikma va malakalarini egallashi;

- O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi asosida oliy ta'lim muassasasining innovasion rivojlanish strategiyasini yaratish;

- O'zbekiston Respublikasi universitetlarining jahon hamjamiyatiga integratsiya qilish kompetensiyalarni egallashi lozim.

Modulni tashkil etish va o'tkazish bo'yicha tavsiyalar

“Oliy ta'limni rivojlantirishning zamonaviy tendensiyalari” moduli ma'ruza va amaliy mashg'ulotlar shaklida olib boriladi.

Kursni o'qitish jarayonida ta'limning zamonaviy metodlari, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari qo'llanilishi nazarda tutilgan:

- ma'ruza darslarida zamonaviy kompyuter texnologiyalari yordamida taqdimot va elektron-didaktik texnologiyalardan;

- o'tkaziladigan amaliy mashg'ulotlarda texnik vositalardan, blis-so'rovlar, aqliy hujum, guruhli fikrlash, kichik guruhlar bilan ishlash, va boshqa interfaol ta'lim metodlarini qo'llash nazarda tutiladi.

Modulning o'quv rejadagi boshqa modullar bilan bog'liqligi va uzviyligi:

“Oliy ta'limni rivojlantirishning zamonaviy tendensiyalari” moduli bo'yicha mashg'ulotlar o'quv rejasidagi “Ilmiy va innovasion faoliyatni rivojlantirish”, “Ta'lim jarayoniga raqamli texnologiyalarni joriy etish”, “Kredit modul tizimi va o'quv jarayonini tashkil etish” kabi modullar bilan uzviy aloqadorlikda olib boriladi.

Modulning oliy ta'limdagi o'rni:

Modulni o'zlashtirish orqali tinglovchilar ta'lim va tarbiya jarayonlarini normativ-huquqiy asoslarini o'rganish, ularni tahlil etish, amalda qo'llash va baholashga doir kasbiy kompetentlikka ega bo'ladilar.

MODUL BO'YICHA SOATLAR TAQSIMOTI

№	Modul mavzulari	Auditoriya o'quv yuklamasi		
		Jami	Nazariy	Amaliy mashg'ulot
1.	Oliy ta'limni rivojlantirishning zamonaviy tendensiyalari. Oliy ta'limning globallasuvi va uni xalqarolashtirish. Yangi avlod universitetlarini yaratish va rivojlantirish bo'yicha xorijiy tajriba.	2	2	
2.	Jahon universitetlari reytingi	2	2	
3.	Yangi avlod universiteti: vazifasi, tuzilishi, tamoyillari va o'ziga xos xususiyatlari.	2	2	
4.	Jahon universitetlari reytingi. Webometrics Ranking of World Universities	2		2
5.	O'zbekiston Respublikasi universitetlarining jahon hamjamiyatiga integratsiyasi. Oliy ta'lim sohasida davlat-xususiy sheriklikni rivojlantirish. Oliy ta'lim tizimining investitsiyaviy jozibadorligini oshirish, xalqaro miqyosda tanilishi va raqobatbardoshligini ta'minlash	4		4
6.	Oliy ta'lim muassasasining innovasion rivojlanish strategiyasi. O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi. O'zbekiston Respublikasi oliy ta'limi tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasining maqsadli ko'rsatkichlari.	2		2
	Жами:	14	6	8

NAZARIY MASHG'ULOTLAR MAZMUNI

1-MAVZU: OLIY TA'LIMNI RIVOJLANTIRISHNING ZAMONAVIY TENDENSIYALARI. OLIY TA'LIMNING GLOBALLASHUVI VA UNI XALQAROLASHTIRISH. YANGI AVLOD UNIVERSITETLARINI YARATISH VA RIVOJLANTIRISH BO'YICHA XORIJIY TAJRIBA.

(2 soat)

Reja:

- 1.1. Oliy ta'limning globallashuv, diversifikatsiya va xalqarolashtirish jarayonlari.
- 1.2. Evropa mamlakatlarining oliy ta'limini rivojlantirishning zamonaviy tendensiyalari.
- 1.3. Osiyo mamlakatlarining oliy ta'limini rivojlantirishning zamonaviy tendensiyalari.
- 1.4. Oliy ta'limni innovatsion rivojlantirish strategiyasi.

Tayanch iboralar: *globallashuv, baynalmilallashuv, diversifikatsiya, Bolonya jarayoni, ta'limning kredit tizimi, bakalavriyat, magistratura.*

Yilda XXI asr oliy ta'lim kalitlari th butlovchi th inson jamiyatning barqaror rivojlanish. Oliy ta'lim masalalariga alohida qiziqish hozirgi kunda ko'plab ta'lim tizimlari mamlakat kelajagi bevosita bog'liq bo'lgan jiddiy islohotlar davrini boshdan kechirayotgani bilan ham bog'liqdir. Shu sababli, bugungi kunda oliy ta'lim sohasidagi zamonaviy tendensiyalar, shuningdek, fan va oliy ta'limni rivojlantirishda yuqori cho'qqilarga erishgan sanoat rivojlangan mamlakatlarning asosiy ta'lim modellari to'g'risida iloji boricha to'liq tushunchaga ega bo'lish muhimdir.

2-MAVZU: JAHON UNIVERSITETLARI REYTINGI (2 SOAT)

Reja:

- 2.1. Jahon universitet reytinglari va ularning ko'rsatqichlari.
- 2.2. THE - Jahon universitet reytingi.
- 2.3. QS - Jahon universitet reytingi.

Asosiy shartlar: *Université t s, THE, QS, Webometrics reytingi.*

Iqtisodiyotning globallashuvi raqobatning globallashuviga olib keldi. Ushbu jarayon universitetlarga ham ta'sir ko'rsatdi.

Yilda ko'plab mamlakatlarda, ish ko'p xabardor qilish uchun mo'ljallangan global universitet reytingida, tuzish bilan bog'liq amalga oshirilmogda jamiyat dunyodagi eng yaxshi oliy o'quv yurtlari haqida.

Birinchi xalqaro universitetlar reytingi 1997 yilda Osiyo-Tinch okeani mintaqasidagi eng yirik universitetlar reytingiga ega bo'lgan *AsiaWeek* jurnali tomonidan tayyorlangan . Biroq, siyosiy sabablarga ko'ra reyting 2001 yilda o'z faoliyatini to'xtatdi (Salmi, Saroyan , 2007).

3-MAVZU: YANGI AVLOD UNIVERSITETI: VAZIFASI, TUZILISHI, TAMOYILLARI VA O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI. (2 soat)

Reja:

- 3.1. Universitetlarning avlodlari.
- 3.2. Yangi avlod universitetining asosiy xususiyatlari.
- 3.3. Jahon darajasidagi universitet.

Tayanch iboralar : *universitet, klassik universitet, tadqiqot universiteti, jahon darajasidagi universitet.*

Ta'lim va ayniqsa, oliy o'quv yurti - bu odamlarning imkoniyatlarini kengaytirish va millatlar taraqqiyoti yo'lidir. Bizning davrimizda ishlab chiqarish vositalariga egalik qilish va mehnat unumdorligi o'rniga o'sish va farovonlik manbai universitetlarda bilim ishlab chiqarishga aylandi. Universitet butun insoniyat tarixida yaratilgan eng muhim muassasalardan biriga aylandi va vaqt sinovidan o'tdi. Shunga qaramay , uning tuzilishi asrlar davomida ma'lum o'zgarishlarga duch keldi.

AMALIY MASHG'ULOTLAR MAZMUNI

1-MAVZU: JAHON UNIVERSITETLARI REYTINGI. WEBOMETRICS RANKING OF WORLD UNIVERSITIES (2 soat)

Jahon universitetlari reytingi. Webometrics Ranking of World Universities ko'rsatqichlari, ularning xususiyatlari.

2-MAVZU: O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI UNIVERSITETLARINING JAHON HAMJAMIYATIGA INTEGRASIYASI. OLIY TA'LIM SOHASIDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIKNI RIVOJLANTIRISH. OLIY TA'LIM TIZIMINING INVESTISIYAVIY JOZIBADORLIGINI OSHIRISH, XALQARO MIQYOSDA TANILISHI VA RAQOBATBARDOSHLIGINI TA'MINLASH. (4 soat)

O'zbekiston Respublikasi universitetlarining jahon hamjamiyatiga integrasiyasi. Oliy ta'lim sohasida davlat-xususiy sheriklikni rivojlantirish. Oliy ta'lim tizimining

investitsiyaviy jozibadorligini oshirish, xalqaro miqyosda tanilishi va raqobatbardoshligini ta'minlash.

**3-MAVZU: OLIY TA'LIM MUASSASASINING INNOVASION
RIVOJLANISH STRATEGIYASI. O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY
TA'LIM TIZIMINI 2030 YILGACHA RIVOJLANTIRISH KONSEPSIYASI.
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIMI TIZIMINI 2030 YILGACHA
RIVOJLANTIRISH KONSEPSIYASINING MAQSADLI
KO'RSATKICHLARI. (2 soat)**

Oliy ta'lim muassasasining innovasion rivojlanish strategiyasi. O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi. O'zbekiston Respublikasi oliy ta'limi tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasining maqsadli ko'rsatkichlari.

O'QITISH SHAKLLARI

Mazkur modul bo'yicha quyidagi o'qitish shakllaridan foydalaniladi:

- ma'ruzalar, amaliy mashg'ulotlar (ma'lumotlar va texnologiyalarni anglab olish, motivatsiyani rivojlantirish, nazariy bilimlarni mustahkamlash);
- davra suhbatlari (ko'rilayotgan loyiha echimlari bo'yicha taklif berish qobiliyatini rivojlantirish, eshitish, idrok qilish va mantiqiy xulosalar chiqarish);
- bahs va munozaralar (loyihalar echimi bo'yicha dalillar va asosli argumentlarni taqdim qilish, eshitish va muammolar echimini topish qobiliyatini rivojlantirish).

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

I. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining asarlari:

1. Mirziyoev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. - T.: “O'zbekiston”, 2017. - 488 b.
2. Mirziyoev Sh.M. Milliy taraqqiyot yo'limizni qat'iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko'taramiz. 1-jild. - T.: “O'zbekiston”, 2017. - 592 b.
3. Mirziyoev Sh.M. xalqimizning roziligi bizning faoliyatimizga berilgan eng oliy bahodir. 2-jild. T.: “O'zbekiston”, 2018. - 507 b.
4. Mirziyoev Sh.M. Niyati ulug' xalqning ishi ham ulug', hayoti yorug' va kelajagi farovon bo'ladi. 3-jild.- T.: “O'zbekiston”, 2019. - 400 b.
5. Mirziyoev Sh.M. Milliy tiklanishdan - milliy yuksalish sari. 4-jild.- T.: “O'zbekiston”, 2020. - 400 b.

II. Normativ-huquqiy hujjatlar:

6. O'zbekiston Respublikasining Konstitusiyasi.-T.:O'zbekiston, 2018.
7. O'zbekiston Respublikasining 2020 yil 23 sentyabrda qabul qilingan “Ta'lim to'g'risida”gi O'RQ-637-sonli Qonuni.
8. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevralъ “O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida”gi 4947-sonli Farmoni.
9. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 yil 21 sentyabrъ “2019-2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini innovasion rivojlantirish strategiyasini tasdiqlash to'g'risida”gi PF-5544-sonli Farmoni.
10. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 27 may “O'zbekiston Respublikasida korrupsiyaga qarshi kurashish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida”gi PF-5729-son Farmoni.
11. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 27 avgust “Oliy ta'lim muassasalari rahbar va pedagog kadrlarining uzluksiz malakasini oshirish tizimini joriy etish to'g'risida”gi PF-5789-sonli Farmoni <javascript:scrollText()>.
12. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 8 oktyabrъ “O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida”gi PF-5847-sonli Farmoni <javascript:scrollText()>.
13. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoevning 2020 yil 25 yanvardagi Oliy Majlisga Murojaatnomasi.

14. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2001 yil 16 avgustdagi «Oliy ta'limning davlat ta'lim standartlarini tasdiqlash to'g'risida»gi 343-sonli Qarori.

15. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2015 yil 10 yanvardagi «Oliy ta'limning Davlat ta'lim standartlarini tasdiqlash to'g'risida»gi 2001 yil 16 avgustdagi «343-sonli qaroriga o'zgartirish va qo'shimchalar kiritish haqida»gi 3-sonli qarori.

III. Maxsus adabiyotlar:

16. O'rinov V. O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim muassasalarida ECTS kredit-modul tizimi: asosiy tushunchalar va qoidalar. O'quv qo'llanma. Nyu Bransvik Universiteti, 2020 y.

17. Rasprostranenie Bolonskogo prosessa: o deklaratsii k vnedreniyu na praktike. V 3-x chastyax. Chast' 2. Tendensii razvitiya Bolonskogo prosessa, ego instrumenti i opit vnedreniya / R.R. Agishev, I.V. Anisimova, Sh.M. Valitov, D.A. Gopkalo, V.G. Kryukov, A.E. Pushkina, L.A. Simonova, A.P. Snegurenko. Pod red. prof. R.R. Agisheva. - Kazan', KGTU im. A.N. Tupoleva, 2008. - 118 s.

18. The European Higher Education Area. - Joint Declaration of the Ministers of Education. - Bologna, 1999, 19 June.

19. Mejdunarodnie reytingi universitetov: praktika sostavleniya i ispol'zovaniya // E.V. Balaskiy, N.A. Ekimova. <<https://www.econorus.org/sub.phtml?id=210>>.

IV. Internet saytlar:

20. <<http://edu.uz>>

21. <<http://lex.uz>>

22. <<http://lib.bimm.uz>>

23. <<http://ziyonet.uz>>

24. <<http://natlib.uz>>

25. <<http://www.jourssa.ru/2005/4/3aNaletova.pdf>>

26. <<http://alldisser.com/part/ref-62471.html>>

27. <http://www.chitgu.ru/info/bologna/magna_chart%20>

28. <<http://www.russianenic.ru/int/lisbon/conv.html>>

29. <<http://nkaoko.kz/accreditation/documents/sorbondeclaration>>

30. <http://www.rusmagistr.ru/page_0002/page_0026/page_0042/>

31. <http://vasilieva.narod.ru/ptpu/15_2_98.htm>

32. <<http://www.yastudent.ru/articles/2/0/2014.html>>.

33. <http://dic.edu.ru/information/national_systems/1593/>

34. <<https://gtmarket.ru/ratings/the-world-university-rankings>>

35. <<https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings>>
36. <<https://gtmarket.ru/ratings/qs-world-university-rankings>>
37. <<https://www.topuniversities.com/qs-world-university-rankings>>
38. http://www.webometrics.info/en/Asia_es/Uzbekist%C3%A1n

II. MODULNI O'QITISHDA FOYDALANILADIGAN INTERFAOL TA'LLIM METODLARI

II. MODULNI O'QITISHDA FOYDALANILADIGAN INTERFAOL TA'LLIM METODLARI

“KWHL” metodi:

Metodning maqsadi: Mazkur metod tinglovchilarda yangi axborotlar tizimini qabul qilish va biliimlarni tizimlashtirish maqsadida qo'llaniladi, shuningdek, bu metod tinglovchilar uchun mavzu bo'yicha qo'yidagi jadvalda berilgan savollarga javob topish mashqi vazifasini belgilaydi.

Know - nimalarni bilaman?

Want - nimani bilishni xohlayman?

How - qanday bilib olsam bo'ladi?

Learn - nimani o'rganib oldim?.

“KWHL” metodi	
1. Nimalarni bilaman: -	3. Qanday qilib bilib va topib olaman: -
2. Nimalarni bilishni xohlayman, nimalarni bilishim kerak: -	4. Nimalarni bilib oldim: -

“W1H” metodi:

Metodning maqsadi: Mazkur metod tinglovchilarda yangi axborotlar tizimini qabul qilish va biliimlarni tizimlashtirish maqsadida qo'llaniladi, shuningdek, bu metod tinglovchilar uchun mavzu bo'yicha qo'yidagi jadvalda berilgan oltita savollarga javob topish mashqi vazifasini belgilaydi.

What?	Nima? (ta'rifi, mazmuni, nima uchun ishlatiladi)
Where?	Qaerda (joylashgan, qaerdan olish mumkin)?
What kind?	Qanday? (parametrlari, turlari mavjud)
When?	Qachon? (ishlatiladi)
Why?	Nima uchun? (ishlatiladi)
How?	Qanday qilib? (yaratiladi, saqlanadi, to'ldiriladi, tahrirlash mumkin)

“SWOT-tahlil” metodi:

Metodning maqsadi: mavjud nazariy bilimlar va amaliy tajribalarni tahlil qilish, taqqoslash orqali muammoni hal etish yo'llarni topishga, bilimlarni mustahkamlash, takrorlash, baholashga, mustaqil, tanqidiy fikrlashni, nostandart tafakkurni shakllantirishga xizmat qiladi.

S – (strength)	• kuchli tomonlari
W – (weakness)	• zaif, kuchsiz tomonlari
O – (opportunity)	• imkoniyatlari
T – (threat)	• xavflari

SWOT -таҳлили

Strengths	Weakness
Opportunities	Threats

- **S-кучли томони**
- **W- кучсиз томони**

- **O- имконият**
- **T- тўсиқлар**

“Keys-stadi” metodi:

«Keys-stadi» - inglizcha so'z bo'lib, («case» - aniq vaziyat, hodisa, «stadi» - o'rganmoq, tahlil qilmoq) aniq vaziyatlarni o'rganish, tahlil qilish asosida o'qitishni amalga oshirishga qaratilgan metod hisoblanadi. Mazkur metod dastlab 1921 yil Garvard universitetida amaliy vaziyatlardan iqtisodiy boshqaruv fanlarini o'rganishda foydalanish tartibida qo'llanilgan. Keysda ochiq axborotlardan yoki aniq voqea-hodisadan vaziyat sifatida tahlil uchun foydalanish mumkin.

“Keys metodi” ni amalga oshirish bosqichlari.

Ish bosqichlari	Faoliyat shakli va mazmuni
1-bosqich: Keys va uning axborot ta'minoti bilan tanishtirish	<ul style="list-style-type: none"> ✓ yakka tartibdagi audio-vizual ish; ✓ keys bilan tanishish(matnli, audio yoki media shaklda); ✓ axborotni umumlashtirish; ✓ axborot tahlili; ✓ muammolarni aniqlash
2-bosqich: Keysni aniqlashtirish va o'quv topshirig'ni belgilash	<ul style="list-style-type: none"> ✓ individual va guruhda ishlash; ✓ muammolarni dolzarblik ierarxiyasini aniqlash; ✓ asosiy muammoli vaziyatni belgilash
3-bosqich: Keysdagi asosiy muammoni tahlil etish orqali o'quv topshirig'ining echimini izlash, hal etish yo'llarini ishlab chiqish	<ul style="list-style-type: none"> ✓ individual va guruhda ishlash; ✓ muqobil echim yo'llarini ishlab chiqish; ✓ har bir echimning imkoniyatlari va to'siqlarni tahlil qilish; ✓ muqobil echimlarni tanlash
4-bosqich: Keys echimini echimini shakllantirish va asoslash, taqdimot.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ yakka va guruhda ishlash; ✓ muqobil variantlarni amalda qo'llash imkoniyatlarini asoslash; ✓ ijodiy-loyiha taqdimotini tayyorlash; ✓ yakuniy xulosa va vaziyat echimining amaliy aspektlarini yoritish

“Assesment” metodi.

Metodning maqsadi: mazkur metod ta'lim oluvchilarning bilim darajasini baholash, nazorat qilish, o'zlashtirish ko'rsatkichi va amaliy ko'nikmalarini tekshirishga yo'naltirilgan. Mazkur texnika orqali ta'lim oluvchilarning bilish faoliyati turli

yo'nalishlar (test, amaliy ko'nikmalar, muammoli vaziyatlar mashqi, qiyosiy tahlil, simptomlarni aniqlash) bo'yicha tashhis qilinadi va baholanadi.

Metodni amalga oshirish tartibi:

“Assesment”lardan ma'ruza mashg'ulotlarida talabalarning yoki qatnashchilarning mavjud bilim darajasini o'rganishda, yangi ma'lumotlarni bayon qilishda, seminar, amaliy mashg'ulotlarda esa mavzu yoki ma'lumotlarni o'zlashtirish darajasini baholash, shuningdek, o'z-o'zini baholash maqsadida individual shaklda foydalanish tavsiya etiladi. Shuningdek, o'qituvchining ijodiy yondashuvi hamda o'quv maqsadlaridan kelib chiqib, assesmentga qo'shimcha topshiriqlarni kiritish mumkin.

Test

•

Muammoli vaziyat

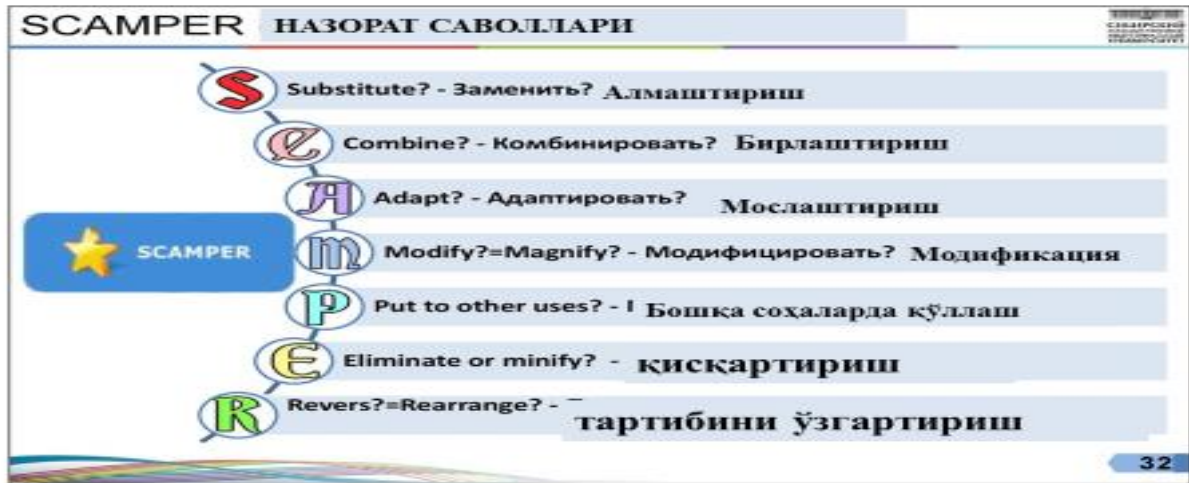
**Tushuncha tahlili
(simptom)**

Emaliy vazifa

“SCAMPER” metodi:

Metodning maqsadi: mazkur metod muammolarni bartaraf etish bo'yicha yangi innovasion g'oyalarni ishlab chiqishga yo'naltirilgan. SCAMPER "tez yugurish" degan ma'noni anglatadi. SCAMPER tushunchasi kengaytmasi (7 ta)ning har biridan 7 qatordan va 3 ustundan iborat jadval yaratish talab etiladi.

SCAMPER

Ta'lim tizimini takomillashtirish va inson kapitalini rivojlantirish.

SCAMPER savollari	SCAMPER savollari (yangi g'oyani ishlab chiqish)	Ta'lim tizimini takomillashtirish va inson kapitalini rivojlantirish
S	Nima bilan almashtirish mumkin?	
C	Nima bilan birlashtirish mumkin?	
A	Nimaga moslashtirish kerak?	
M	Qanday yaxshilash mumkin?	
P	Nimalarni o'zgartirish mumkin? (shakl, tur, belgi, rang va boshqalar)	
E	Yana qanday holda qo'llash mumkin?	
R	Nimani qayta tiklash mumkin?	

"Loyiha" metodi:

Loyiha- tinglovchilarning muayyan muammoni echishga yo'naltirilgan, mustaqil tadqiqot olib borishni ko'zda tutuvchi metoddir.

82

“VEER” texnologiyasi:

Bu texnologiya murakkab, ko'p tarmoqli, mumkin qadar, muammo xarakteridagi mavzularni o'rganishga qaratilgan.

Texnologiyaning mohiyati shundan iboratki, bunda mavzuning turli tarmoqlari bo'yicha bir yo'la axborot beriladi. Ayni paytda, ularning har biri alohida nuqtalardan muhokama etiladi. Masalan, ijobiy va salbiy tomonlari, afzallik, fazilat va kamchiliklari, foyda va zararlari belgilanadi.

Bu interaktiv texnologiya tanqidiy, tahliliy, aniq mantiqiy fikrlashni muvaffaqiyatli rivojlantirishga hamda o'z g'oyalari, fikrlarini yozma va og'zaki shaklda ixcham bayon etish, himoya qilishga imkoniyat yaratadi.

“VEER” texnologiyasi umumiy mavzuni ayrim tarmoqlarini muhokama qiluvchi kichik guruhlarning har bir qatnashuvchining, guruhning faol ishlashiga qaratilgan.

“VEER” texnologiyasi mavzuni o'rganishning turli bosqichlarida qo'llanilishi mumkin:

- boshida: o'z bilimlarini erkin faollashtirish;
- mavzuni o'rganish jarayonida; uning asosiylarini anglab etish;
- yakunlash bosqichida; olingan bilimlarni tartibga solish.

Asosiy tushunchalar quyidagilar:

Aspekt (nuqtai nazar) bilan predmet, hodisa, tushuncha tekshiriladi.

Afzallik - biror narsa bilan qiyoslangandagi ustunlik, imtiyoz.

Fazilat-ijobiy sifat.

Nuqson-nomukammallik, qoidalarga, mezonlarga nomuvofiqlik.

xulosa-muayyan bir fikrga, mantiqiy, qoidalar bo'yicha dalildan natajaga kelish.
FSMU texnologiyasi.

(F) - fikringizni bayon eting.

(S) - sababini ko'rsating.

(M) - misol (dalil) keltiring.

(U) - umumlashtiring.

Ushbu texnologiya munozarali masalalarni hal etishda, bahs- munozaralar o'tkazishda yoki o'quv-seminar yakunida (tinglovchilarning o'quv seminari haqidagi fikrlarini bilish maqsadida) yoki o'quv rejasi asosida biron bo'lim o'rganib bo'lingach qo'llanilishi mumkin, chunki bu texnologiya tinglovchilarni o'z fikrini himoya qilishga, erkin fikrlash va o'z fikrini boshqalarga o'tkazishga, ochiq holda bahslashishga, shu bilan bir qatorda tinglovchilarning, o'quv jarayonida egallagan bilimlarini tahlil etishga, qay darajada egalaganliklarini baholashga hamda tinglovchilarni bahslashish madaniyatini o'rgatadi.

Ushbu texnologiyaning asosiy maqsadi tinglovchilarga tarqatilgan oddiy qog'ozga o'z fikrlarini aniq va qisqa ifoda etib, tasdiqlovchi dallillar yoki inkor etuvchi fikrlarni bayon etishga yordam beradi.

Ushbu texnologiya bir necha bosqichda o'tkaziladi:

1-bosqich.

-o'qituvchi tinglovchilar bilan birga bahs mavzusini yoki muhokama etilishi kerak bo'lgan muammoni, yoki o'rganilgan bo'limni belgilab oladi;

-o'qituvchi o'quv mashg'ulotida avval har bir tinglovchi yakka tartibda ishlashi, keyin esa kichik guruhlarda ish olib borilishi va nihoyat dars oxirida jamoa bo'lib ishlanishi haqida tinglovchilarga ma'lumot beradi:

-mashg'ulot davomida har bir talaba o'z fikrini erkin holda to'liq bayon etishi mumkin ekanligi eslatib o'tiladi.

2- bosqich.

Har bir tinglovchiga FSMU texnologiyasining 4 bosqichi yozilgan qog'ozlar tarqatiladi:

F- fikringizni bayon eting.

S - fikringizni bayon etishga sabab ko'rsating.

M - ko'rsatilgan sababingizni isbotlab misol (dalil) keltiring.

U - fikringizni umumlashtiring.

Har bir tinglovchi yakka tartibda tarqatilgan qozozdagi FSMU ning 4 bosqichini o'z fikrlarini yozma bayon etgan holda to'latadi.

3 - bosqich.

-Har bir tinglovchi o'z qog'ozlarini to'latib bo'lgach, O'qituvchi ularni kichik guruhlariga bo'linishlarini iltimos qiladi yoki o'zi turli guruhlariga bo'lish usullaridan foydalangan holda tinglovchilarni kichik guruhlariga bo'lib yuboradi:

-o'qituvchi har bir guruhda FSMU texnologiyasining 4 bosqich yozilgan katta formatdagi qog'ozlarni tarqatadi:

-o'qituvchi kichik guruhlariga har birlari yozgan qog'ozlardan fikr va dallillarni katta formatdagi umumlashtirgan holda 4 bosqich bo'yicha yozishlarini taklif etadi.

4 - bosqich.

-Kichik guruhlarda avval har bir tinglovchi o'zi yozgan har bir bosqichdagi fikrlari bilan guruh a'zolarini tanishtirib o'tadi. Guruh a'zolarining barcha fikrlari o'rganilgach, kichik guruh a'zolari ularni umumlashtirishga kirishadi:

-guruh a'zolari FSMUning 4 bosqichini har biri bo'yicha umumlashtirib, uni himoya qilishga tayyorgarlik ko'radilar:

-fikrlarni umumlashtirish vaqtida har bir tinglovchi o'z fikrlarini himoya etishi, isbotlashi mumkin.

5- bosqich.

-Kichik guruhlarda umumlashtirilgan fikrlarini himoya qiladilar:

Guruh vakili har bir bosqichni alohida o'qiydi iloji boricha izoh bermagan holda. Ba'zi bo'limlarni isbotlash ya'ni guruhning aynan nima uchun shu fikrga kelganini aytib o'tishi mumkin.

6 - bosqich.

-o'qituvchi mashg'ulotga yakun yasaydi, bildirilgan fikrlarga o'z munosabatini bildiradi;

-quyidagi savollar bilan tinglovchilarga murojat qiladi:

-ushbu texnologiyadan nimalarni bilib oldingiz va nimalarga o'rgandingiz?

-ushbu texnologiyani o'quv jarayonida qo'llanilishi qanday samara berdi?

-ushbu texnologiyani qo'llanilishi tinglovchilarda qanday hislatlarni tarbiyalaydi, nimalarni shakllantiradi, ularning qanday fazilatlarini rivojlantiradi?

-ushbu texnologiyaning o'quv jarayonining qaysi bosqichida qo'llanilgani ma'qul va nima uchun?

-ushbu texnologiyani dars jarayonida qo'llanilishi tinglovchilarga nima beradi va nimaga o'rgatadi?

-ushbu texnologiyani yana qanday tartibda yoki qanday shaklda o'tkazish mumkin?

-ushbu treningda asosiy vazifa nimadan iborat va hokazolar.

III. NAZARIY MATERIALLAR

III. NAZARIY MATERIALLAR

1-MAVZU: OLIY TA'LIMNI RIVOJLANTIRISHNING ZAMONAVIY TENDENSIYALARI. OLIY TA'LIMNING GLOBALLASHUVI VA UNI XALQAROLASHTIRISH. YANGI AVLOD UNIVERSITETLARINI YARATISH VA RIVOJLANTIRISH BO'YICHA XORJIY TAJRIBA.

(2 soat)

Reja:

- 1.1. Oliy ta'limning globallashuv, diversifikasiya va xalqarolashtirish jarayonlari.
- 1.2. Evropa mamlakatlarining oliy ta'limini rivojlantirishning zamonaviy tendensiyalari.
- 1.3. Osiyo mamlakatlarining oliy ta'limini rivojlantirishning zamonaviy tendensiyalari.
- 1.4. Oliy ta'limni innovasion rivojlantirish strategiyasi.

Tayanch iboralar: *globallashuv, baynalmilallashuv, diversifikatsiya, Bolonya jarayoni, ta'limning kredit tizimi, bakalavriat, magistratura.*

1.1. Oliy ta'limning globallashuvi, diversifikatsiyasi va xalqarolashtirish.

Yilda XXI asr oliy ta'lim kalitlari th butlovchi th inson jamiyatning barqaror rivojlanish. Oliy ta'lim masalalariga alohida qiziqish hozirgi kunda ko'plab ta'lim tizimlari mamlakat kelajagi bevosita bog'liq bo'lgan jiddiy islohotlar davrini boshdan kechirayotgani bilan ham bog'liqdir. Shu sababli, bugungi kunda oliy ta'lim sohasidagi zamonaviy tendensiyalar, shuningdek, fan va oliy ta'limni rivojlantirishda yuqori cho'qqilarga erishgan sanoat rivojlangan mamlakatlarning asosiy ta'lim modellari to'g'risida iloji boricha to'liq tushunchaga ega bo'lish muhimdir.

Bugungi kunda dunyo asta-sekin ko'p qutbli bo'lib bormoqda va globallashuv davrida oliy ta'lim rivojlanishining muhim xususiyati uning zamonaviyligi, bu zamonaviy dunyoda integratsiya jarayonlari, davlatlarning intensiv o'zaro ta'sirini aks ettiradi.

Globallashuv deganda davlatlar va xalqlarning iqtisodiy va siyosiy sohalardan tortib ijtimoiy va ma'naviy darajalargacha bo'lgan barcha darajadagi o'zaro bog'liqligi, o'zaro bog'liqligi va o'zaro ta'sirining o'sib borishi jarayoni tushuniladi. Bundan

tashqari, bu turli xil davlatlar iqtisodiyotining yagona xalqaro iqtisodiyotga qo'shilishidir.

Xalqaro miqyosda konvergeniya jarayoni - g'oyalar, institutsional modellar va oliy o'quv yurtlari amaliyotining yaqinlashuvi yanada chuqurlashishi kerak. Buni turli xil ta'lim tizimlarida bir xil tuzilmalar va amaliyotlarni joriy etish tendentsiyasini ko'rsatadigan keng tarqalgan ikki bosqichli oliy ta'lim modeli dalolat beradi. Ushbu yangi modelga muvofiq, oliy ma'lumot demokratik, dolzarb, doimiy va moslashuvchan bo'lishi kerak. Yigirma birinchi asrda aynan oliy maktab jamiyat taraqqiyotida etakchi o'rinni egallaydi, shu sababli u dunyoning sanoati rivojlangan mamlakatlarini har tomonlama rivojlantirish strategiyasining muhim tarkibiy qismidir.

Sivilizatsiya rivojlanishining postindustrial bosqichi nafaqat ta'lim darajasini oshirishni, balki tez o'zgaruvchan ishlab chiqarish, texnik, ijtimoiy, axborot haqiqatlariga nisbatan aql, tafakkur, munosabatning boshqa turini shakllantirishni ham taqozo etadi. Ushbu yondashuvni texnokratik deb ta'riflash mumkin: u oliy ma'lumot mazmuni va mohiyatini o'zgartirishni taklif qiladi, uning mazmuni va usullarini talabalarning ma'lumot, o'z kompyuter texnologiyalari bilan ishlash, professional va pragmatik fikr yuritishning ratsional ko'nikmalarini shakllantirishga yo'naltiradi. Ushbu yondashuvning asosiy qiymati kasbiy mahoratga va kadrlar tayyorlashni bozor talablari va zamonaviy jamiyatning ijtimoiy buyurtmasi bilan birgalikda tashkil etishga qaratilgan.

Zamonaviy oliy ta'limning rivojlanish tendentsiyalarini tahlil qilar ekanmiz, unda bir tomondan bir-biriga qarama-qarshi bo'lgan, ikkinchidan, o'zaro bog'liq va bir-birini to'ldiradigan yana ikkita global jarayonni ajratib ko'rsatish mumkin. Bular oliy ta'limni diversifikatsiya qilish va baynalmilallashtirish jarayonlari.

Diversifikatsiya yangi ta'lim muassasalarini tashkil etish, yangi o'quv yo'nalishlari, yangi kurslar va fanlarni joriy etish, fanlararo dasturlarni yaratish bilan bog'liq.

Va nternatsionalizatsiya milliy tizimlarning yaqinlashuviga, ularning umumiy universal kontseptsiyalarida va milliy madaniyatlarning xilma-xilligi uchun asos yaratadigan asoslarning tarkibiy qismlarini topish va rivojlantirishga, ularning o'zaro boyishiga hissa qo'shadi va yuqori standartlarga erishish uchun rag'batlantiradi.

1. 2 . Evropaning sanoati rivojlangan mamlakatlarida oliy ta'limni rivojlantirishning zamonaviy tendentsiyalari

2010 yil mart oyida Evropa Budapesht - Vena mamlakatlarining ta'lim vazirlarining konferentsiyasi doirasida Evropa oliy ta'lim zonasi tashkil etilishi e'lon

qilindi, bu Boloniya jarayoniga qatnashgan barcha mamlakatlarning jami sifatida tushuniladi.

Boloniya jarayonining markaziy maqsadlaridan biri bu barcha Evropa sifat standartlarini oliy ta'limga integratsiyalashuvidir. Buning old sharti tadqiqot va o'qitish sifatini baholash uchun taqqoslanadigan usullar va mezonlarni ishlab chiqishdir.

Evropada universal ta'lim makonini yaratish tamoyillari va ularni amalga oshirishning milliy xususiyatlari 1988 yil sentyabr oyida Bolonya shahrida bo'lib o'tgan Evropa rektorlari kongressida Universitetlarning Umumjahon Xartiyasi imzolanganida qo'yilgan edi. Ushbu hujjat zamonaviy dunyoda universitetlarning madaniyat, bilim va tadqiqot markazlari sifatida alohida rolini ta'kidladi. Universitet bu erda siyosiy va iqtisodiy qudratdan mustaqil deb tan olingan va undagi o'quv jarayoni jamiyat talablariga javob beradigan tarzda ishlab chiqilgan va ilmiy-tadqiqot faoliyatidan ajralmagan. Boshqacha qilib aytadigan bo'lsak, universitetlar avtonomiyaga ega bo'lishi kerak, o'qituvchilar va talabalar o'qish va o'qitish joyini tanlashda, bilim, ko'nikma va malakalarini qo'llashda erkin bo'lishi kerak.

1997 yil aprel oyida Evropa Kengashi oliy ta'limga oid malakalarni tan olish to'g'risidagi konvensiyani imzoladi, unda universitetlarda olingan malakalarni baholash va tan olish bilan bog'liq asosiy tamoyillar belgilab qo'yilgan. Bir yil o'tgach, 1998 yil aprel oyida Frantsiya, Germaniya, Buyuk Britaniya va Italiyaning tashabbusi bilan ushbu davlatlarning ta'lim vazirlari qo'shma - "Sorbonne" deklaratsiyasini imzoladilar, unda quyidagi muhim fikrlar aniqlandi: harakatchanlik, tan olish, mehnat bozorlariga kirish. Ushbu hujjatdagi malakalar mehnat bozorida qo'llaniladigan bilim va ko'nikmalar sifatida qabul qilinadi.

1998 yilda Evropa Kengashi o'zaro hamkorlikni boshlashni tavsiya qildi va Evropa sifatini baholash tarmog'i tashkil etildi. Keyin Evropa standartlari - bakalavriat va magistrlik dasturlari sifatini oshirish bo'yicha yangi takliflar "Sifatni ta'minlashning Evropa o'lchovi" hujjatida taqdim etildi.

1988, 1997 va 1998 yillarda qabul qilingan ushbu uchta hujjat 1999 yil 19 iyunda 29 Evropa mamlakatlarida ta'lim uchun mas'ul bo'lgan 31 vakil tomonidan imzolangan "Bolonya deklaratsiyasi" tomonidan boshlangan Boloniya jarayonining zarur sharti hisoblanadi. Sorbonna va Boloniya bayonlarning, intellektual, madaniy, ijtimoiy, ilmiy-texnikaviy salohiyatga, mustahkamlash, shuningdek, "Yevropa bilim" umumiy bazasini yaratishda oliy o'quv yurtlari yetakchi rolini ta'kidlash va muhim maqsadlarga ta'riflashni:

- o'qish va tushunish oson bo'lgan ilmiy darajalar tizimini qabul qilish;

- bakalavriat va magistr darajalariga olib boradigan ikki darajali o'quv rejalariga asoslangan tizimni qabul qilish;

- talabalar, o'qituvchilar, shuningdek, oliy ma'lumot sohasidagi tadqiqotchilar va ishchilarning erkin harakatlanishi uchun to'siqlarni bartaraf etishga yordam berish;

- Evropa sifat kafolati tizimini shakllantirish.

Yilda bir kaliti olti asosiy pozitsiyalarni Boloniya jarayonining bir qismi sifatida tayinlangan qilingan:

1) ikki tsikli ta'limni joriy etish - ikkita ta'lim darajasiga asoslangan tizim orqali - bakalavriat va magistratura;

2) kredit tizimini joriy etish - kreditlarning yagona tizimi va bir-biriga taqqoslanadigan darajalar;

3) ta'lim sifatini nazorat qilish - o'qitish va ta'lim sifatini baholashning yagona mezonlarini ishlab chiqish orqali;

4) harakatchanlikni kengaytirish - yaxlit o'quv dasturlari va tadqiqotlarni yaratish orqali;

5) bitiruvchilarning ish bilan ta'minlanishini ta'minlash;

6) Evropa ta'lim tizimining jozibadorligini ta'minlash.

2001 yil may oyida Bolonya deklaratsiyasini imzolagan mamlakatlarning ta'lim vazirlari Pragadagi yig'ilishda 2010 yilgacha Evropaning yagona oliy ta'lim zonasini tashkil etish majburiyatini tasdiqladilar.

Bugungi kunda Boloniya jarayoni to'rtta tashkilot tomonidan boshqariladi: Evropa universitetlari assotsiatsiyasi, Evropa oliy o'quv yurtlari assotsiatsiyasi, Milliy talabalar uyushmalari assotsiatsiyasi va Evropa Kengashi.

Sorbonna va Bolonya deklaratsiyalari qabul qilinganidan beri o'tgan vaqt shuni ko'rsatadiki, yangi zamonaviy ta'lim modeli buyurgan vazifalar ko'lami va turli mamlakatlarda juda teng bo'lmagan ta'lim darajasi tufayli Boloniya jarayoni ko'plab to'siqlarni engib o'tmoqda.

Evropa oliy ta'lim sohasida yaratish oson jarayon emas, balki bu bizning sayyoramizdagi zamonaviy oliy ta'lim butun tizimini rivojlantirish uchun ob'ektiv zarur. Bolonya jarayonining allaqachon qo'lga kiritilgan tajribasi shuni ko'rsatadiki, u mintaqaviy ta'lim tuzilmalarining xalqaro hamkorlikni kengaytirish va kengaytirishga qaratilgan harakatlarini safarbar etadi, bu esa ushbu jarayonga hali qo'shilmagan, ammo uning tajribasini faol o'rganayotgan va eng yaxshi imkoniyatlaridan foydalangan mamlakatlarda ham bir oz nekinlikni uyg'otadi. amaliyotdagi yutuqlar.

1. 3. Osiyoning sanoati rivojlangan mamlakatlarida oliy ta'limni rivojlantirishning zamonaviy tendensiyalari

So'nggi ellik yil ichida ajoyib rivojlanish sur'atlarini namoyish etgan sayyoramizning sanoati rivojlangan mamlakatlari orasida, avvalambor, Yaponiyaning nomini aytish kerak, uning muvaffaqiyati asosan yuqori darajadagi ta'lim bilan bog'liq. Ushbu mamlakat doimo ta'limga katta ahamiyat bergan. Yuqori maqomga intilish yapon mentalitetining xususiyatidir.

Yaponiyada OTMLar tarkibiga universitetlar, to'rt yillik kollejlari, ikki yillik tibbiyot kollejlari va besh yillik o'qishga ixtisoslashgan maktablar kiradi. Yaponlarning o'zlari faqat universitet ta'limi haqiqatdan ham yuqori deb hisoblashadi. Birinchi toifadagi zamonaviy yapon universiteti odatda o'nta fakultetdan iborat - umumta'lim, yuridik, muhandislik, tabiatshunoslik, qishloq xo'jaligi, adabiy, iqtisodiy, pedagogik, farmakologik va tibbiyot. Ushbu tuzilma universitet ta'limini birinchi darajaga ko'tarishga yordam beradi.

Yaponiyada, statistik ma'lumotlarga ko'ra, aholining 42 foizi kollej darajasiga ega. Bu ishlab chiqarishni avtomatlashtirishning yuqori darajasi bilan bog'liq bo'lib, bu ishchilardan kasbga yuqori malakali tayyorgarlikni talab qiladi.

Globalashuv va axborotlashtirish davrida bizga "mehnatsevar mutaxassislar" emas, balki asl fikrlaydigan mutaxassislar kerak, ularni tayyorlash 2001 yilgi islohotning asosiy maqsadiga aylandi. Bu islohot amalga oshirilishi ikki asosiy vazifalarni hal: ilmiy va texnologik taraqqiyotning hozirgi darajasini qondirish malakali mehnat resurslari tashkil etish; fanni ijodiy kadrlar bilan ta'minlash.

Yaponiya oliy ta'lim muassasalarida ta'lim mazmunini takomillashtirish maqsadida amalga oshirilayotgan islohotlar doirasida axborot sohasidagi biznesni boshqarish uchun zarur bo'lgan yangi fanlararo fanlarni joriy etishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Bu universitet kurslarining diversifikatsiyasiga olib keladi va yangi o'qitish usullarini talab qiladi. Natijada seminarlarning soni ko'payib bormoqda, bu esa talabalarning kichik guruhlar uchun munozaralarni olib borish imkoniyatini beradi.

Yaponiya universitetlarida dunyodagi noyob tadqiqotchi talaba instituti - kenkyusei mavjud, ya'ni ilmiy daraja olishni maqsad qilib qo'ygan talaba olti oydan bir o'quv yilgacha tanlagan o'ziga xos bilim sohasida ilmiy-tadqiqot ishlari bilan shug'ullanish imkoniyatiga ega.

Tomonidan oliy ta'lim eng nufuzli muassasalariga qabul uchun onkurensiya doimo oshib bormoqda. Bu erda hamma nufuzli universitetga kirishni xohlaydi, chunki ular bitirgandan so'ng taniqli kompaniyada yaxshi joy olishlarini

bilishadi. Yilda Yaponiya umrbod ishga tizimi, hukmron qaysi vositalari Yaponiya mehnat bozori kam harakat, deb. Shu sababli, biznes o'zining o'quv dasturlarini ishlab chiqishga, shu jumladan oliy o'quv yurtlari bitiruvchilariga katta mablag 'ajratmoqda.

So'nggi yarim asr davomida uchinchi dunyodan sanoati rivojlangan mamlakatlar toifasiga o'tishni namoyish etgan, o'zgarishi tezligi va ko'lami jihatidan hayratlanarli bo'lgan yana bir Osiyo mamlakati - bu bugungi kunda zamonaviy iqtisodiy tuzilma va yuqori texnologiyali sanoat yaratilgan Koreya Respublikasi. Xarakterli tafsilot: jahon iqtisodiy va texnologik etakchilariga kirgandan so'ng, ular yangi aniq maqsad - "fundamental ilm-fanni rivojlantirish va ilmiy ta'limni qo'llab-quvvatlash" ni shakllantirishdi. Va bugungi kunda ushbu mamlakat aholi orasida talabalar soni bo'yicha dunyoda etakchilardan biri hisoblanadi.

Yilda 2012 Koreya Respublikasi, Yaponiya sdela ergashib la oliy ta'lim universal. Koreyalik abituriyentlar uchun yaxshi universitetga borish muhimdir. Nufuzli oliy o'quv yurtlari bitiruvchilari uchun Koreya Respublikasidagi martaba ularning bir-biriga yaqin va ierarxik korporatsiyani tashkil etishi bilan ham bog'liqdir, uning a'zolari bir-birlariga turli masalalarda, ayniqsa, ish va martaba masalalarida katta yordam berishadi.

Koreya Respublikasida oliy ma'lumot olishning yana bir muhim tafsiloti - bu mamlakatda universitet o'qituvchilari qurshovida bo'lgan juda katta hurmat va ehtirom aurasini. Buning sabablari hozirgi kungacha asosan Konfutsiylik bo'lib kelayotgan Koreyaning an'anaviy madaniyatining o'ziga xos xususiyatlarida yotadi. Qadimgi "Hukmdor, o'qituvchi, ota bitta" degan tamoyil bu erda amal qiladi va Konfutsiy ta'limiga sig'inish bilan birgalikda koreys o'qituvchilari yashaydigan va ishlaydigan muhitni yaratadi.

Yuqorida ta'kidlab o'tganimizdek, mamlakatni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishda aniq yutuqlarga qaramay, Koreya Respublikasi 2008 yilda oliy ta'limni yanada samarali qilish uchun islohotlarni o'z zimmasiga oldi va XXI asr haqiqatlariga javob berdi. 2008 yildagi aniq islohot choralariga quyidagilar kiradi:

- rekruting universitet o'qituvchilari tizimini o'zgartirish;
- o'qitish musobaqalari shartlarini qiyinlashtirish, ularni bo'sh rasmiyatchilikdan jiddiy imtihonlarga aylantirish;
- tanlov natijalari, hamkasblar va talabalarning fikrlarini hisobga olgan holda professor-o'qituvchilar tarkibini "tozalash";
- "umrbod o'qituvchi pozitsiyasini" rad etish;

- o'qituvchilarga yangi ish haqi tizimini joriy etish - ilmiy nashrlar, ish vaqtdan tashqari ilmiy ishlar uchun;
- stipendiyalarni to'lash sohasidagi siyosatni o'zgartirish, talabalar o'rtasida raqobatni kuchaytirish maqsadida stipendiya olish uchun talablarni maksimal darajada kuchaytirish;
- oliy o'quv yurtlarini boshqarish tizimini isloh qilishni tartibga solishda ustuvor vazifa sifatida universitetlarning avtonomiyasi;
- ta'lim dasturlarini tanlashda oliy o'quv yurtlariga katta mustaqillik berish;
- universitet va sanoat o'rtasidagi bog'liqlik;
- xalqaro hamkorlik Koreya universitetlari qo'llab-quvvatlash.

1.4. Oliy ta'limni innovatsion rivojlantirish strategiyasi.

Dunyoning sanoati rivojlangan mamlakatlarida oliy ta'limni rivojlantirishning zamonaviy tendensiyalarini ko'rib chiqib, bir qator xulosalar chiqarish mumkin.

Birinchi, iqtisodiy rivojlangan davlatlar o'tish haqida gapirish uchun asos beradi o'sib ommaviy oliy ta'lim, uchun bir universal oliy ta'lim. Bu globallashtirish deb oliy ta'lim, uning o'zgartirilishi mavjudligi ortishiga hissa qo'shadi dan bir massa bir elita. Aynan ommaviy xarakter yangi asrda uni belgilovchi xususiyatlaridan biriga aylanadi. Va shu bilan birga, bu oliy o'quv yurtlari faoliyatida tub o'zgarishlarga olib keladi.

Ikkinchi, oliy ma'lumotni tijoratlashtirish kuchaymoqda. Jahon Savdo Tashkilotining ma'lumotlariga ko'ra, oliy ma'lumot uchun jahon bozorining hajmi 50-60 milliard dollarni tashkil etadi, uning deyarli to'rtidan bir qismi AQShga to'g'ri keladi, undan keyin Buyuk Britaniya, Germaniya, Frantsiya, Avstraliya, Kanada, Ispaniya kabi mamlakatlar. Chet ellik talabalar tomonidan oliy ma'lumot olish - yangi eksport mahsuloti paydo bo'ldi. Ta'lim eksporti nafaqat mamlakat uchun to'g'ridan-to'g'ri iqtisodiy foyda keltiradi, balki uning ijtimoiy, iqtisodiy va texnologik standartlarining kengayishiga (ta'siriga va ta'siriga) ega bo'ladi. Ana ta'lim sifat standartlari tanlovda, natijada, xorijiy talabalar uchun xalqaro tanlovda ishtirok etish va bo'lmagan oliy ta'lim tizimlari, oxir-oqibatda iqtisodiy sohada, uzoq muddatda, ularning mamlakatlar faqat ta'lim sohasida emas, balki raqobatbardosh qilish, lekin.

Uchinchi, axborotlashtirish jarayoni, Kotor birinchi navbatda oliy ta'lim olamiga kuchli ta'sir ko'rsatadi. Internet va raqamli texnologiyalar bizni oliy ta'limning o'quv jarayonida bilimlarni etkazib berish va baholash shakllarini qayta ko'rib chiqishga majbur qiladi. Axborot almashish, yuqori malakali mutaxassislar, istiqbolli ilmiy tadqiqotlar allaqachon dunyoning ko'plab mamlakatlari, shu

jumladan, O'zbekiston Respublikasining iqtisodiy muvaffaqiyatlari uchun zarur shart bo'lib qolmoqda .

Boshqa global zamonaviy oliy ta'lim jarayonlari belgilangan orasida , va oliy ta'lim muassasalari, xalqaro munosabatlar, oliy ta`limni boshqarish xalqaro tashkilotlar jonlantirish kengaytirish.

Jahon etakchilarining tajribasi shuni ko'rsatadiki, ularning oliy ta'lim tizimidagi o'zgarish va demokratlashtirishning muhim belgilari, menejmentning qulayligi, o'zgaruvchanligi, farqlanishi, markazlashmaganligi bilan bir qatorda barcha bosqichlarning ochiqligi va uzluksizligi. Ular, shuningdek, o'qitishning so'nggi texnologiyalarini jadal davom ettirish va joriy etish, o'quv jarayonini takomillashtirish bilan ajralib turadi. Bunga ko'plab muhim omillar yordam beradi: talabalar tomonidan talab qilinadigan bilim, ko'nikma va malakalarning tobora o'sib boruvchi hajmi, turli mamlakatlarning oliy o'quv yurtlari tajribasi, bu erda yuqori ta'lim darajasi nafaqat ishlab chiqarish, fan, madaniyatning yangi darajasiga to'g'ri kelishi, balki undan oldinda bo'lishi ham yaxshi tushunilgan, o'z davlatlari hayotining barcha sohalarida doimiy taraqqiyotni ta'minlash.

Sanoat jihatdan rivojlangan mamlakatlarda oliy ta'limni rivojlantirishning zamonaviy tendentsiyalarini tahlil qilib, quyidagicha xulosa qilishimiz mumkin: tez o'zgarib turadigan bilim mazmuni sharoitida ularning doimiy ravishda o'sib borishi, deyarli barcha rivojlangan mamlakatlarda asosiy ta'lim yo'nalishlari quyidagilardan iborat: integratsiya, insonparvarlashtirish , demokratlashtirish, insonparvarlashtirish , fan va ishlab chiqarishni birlashtirish, kompyuterlashtirish. Ushbu islohotning pirovard maqsadi - bu oliy ma'lumotga ega mutaxassis: keng umumiy va maxsus bilimlarga ega, ilm-fan va texnologiyadagi o'zgarishlarga tezda javob bera oladigan, muqarrar ravishda joriy etiladigan yangi texnologiyalar talablariga javob beradigan odam; asosiy bilimlarga, muammoli, analitik fikrlashga, ijtimoiy-psixologik kompetensiyaga, intellektual madaniyatga muhtoj inson.

Nazorat savollari:

1. Globallasuv nima?
2. Globallasuvning qaysi omillari mamlakatimizda oliy ta'limning rivojlanishiga ta'sir qiladi?
3. Xalqarolashtirish nima?
4. Xalqarolashtirishning qaysi shakllari oliy ta'limga xosdir?
5. Oliy ta'limdagi global o'zgarishlarning o'ziga xos xususiyatlari qanday?
6. Oliy ta'limda diversifikatsiya nima?

Adabiyot va internet saytlar:

1. Naletova , I.V. Zamonaviy sharoitda oliy ta'limning milliy an'alarini o'zgartirish. [http : // www . journallar . ru / 2005/4/3 aNaletova . pdf](http://www.jurnallar.ru/2005/4/3/aNaletova.pdf)
2. AQShdagi oliy ta'lim tizimi. [http:/ edubelarus . ma'lumot / indeks . PHP ? new sid = 4928 & yangiliklar _ sahifa = 2](http://edubelarus.ma'lumot/index.php?new_sid=4928&yangiliklar_sahifa=2)AQShda oliy ta'lim sifatini oshirishning zamonaviy tendensiyalari . [http : // alldisser . com / part / ref -62471. HTML](http://alldisser.com/part/ref-62471.html)
3. Ta'lim va o'qitish bo'yicha Evropa strategiyasi va hamkorligi http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc28_en.htm
4. Universitetlarning Umumjahon Xartiyasi. [http :
www . chitgu . ru / info / bologna / magna _ diagramma](http://www.chitgu.ru/info/bologna/magna_diagramma)
5. Evropa mintaqasidagi oliy ma'lumotga oid malakalarni tan olish to'g'risidagi konvetsiya. [http : // www . ruscha . ru / int / lisbon / conv . HTML](http://www.ruscha.ru/int/lisbon/conv.html)
6. Sorbonna deklaratsiyasi. [http:
// nkaoko . kz / akkreditatsiya / hujjatlar / sorbondeklaratsiya](http://nkaoko.kz/akkreditatsiya/hujjatlar/sorbondeklaratsiya)
7. 1999 yil 19 iyundagi Bolonya deklaratsiyasi g . [http:
// www . rusmagistr . ru / page _0002 / page _0026 / page _0042 /](http://www.rusmagistr.ru/page_0002/page_0026/page_0042/)
8. Dunyoning bir qancha mamlakatlaridagi oliy ta'lim tizimlari . [http :
// www . langinfo . ru / indeks . PHP ? mazhab _ id = 1843](http://www.langinfo.ru/index.php?mazhab_id=1843)
9. Markaryants , S. Yaponiya: Ta'lim sohasida davlat siyosati. [http:
// vasilieva . narod . ru / ptpu / 15_2_98. htm](http://vasilieva.narod.ru/ptpu/15_2_98.htm)
10. Yaponiyada ta'lim: oliy ta'lim tizimi [http:
// www . yastudent . ru / Articles / 02.02.2014 . HTML .](http://www.yastudent.ru/Articles/02.02.2014.html)
11. Xanbekov , N. Janubiy Koreya: o'zgarish yo'lida. [http:
// trv - fan . ru / 2010/04/27 / yuzhnaya - koreya - na - puti - peremen /](http://trv-fan.ru/2010/04/27/yuzhnaya-koreya-na-puti-peremen/)
12. Janubiy Koreyaning ta'lim tizimi. [http :
// dik . edu . ru / information / National _ Systems / 1593 /](http://dik.edu.ru/information/National_Systems/1593/)

2-MAVZU. JAHON UNIVERSITETLARI REYTINGI (2 soat)

Reja:

- 2.1. Jahon universitet reytinglari va ularning ko'rsatqichlari.
- 2.2. THE - Jahon universitet reytingi.
- 2.3. QS - Jahon universitet reytingi.

Asosiy shartlar: *Université t s, TH E , QS, Webometrics reytingi .*

2.1 . Reyting inqilobi : tarixiy ma'lumot

Iqtisodiyotning globallasuvi raqobatning globallasuviga olib keldi. Ushbu jarayon universitetlarga ham ta'sir ko'rsatdi.

Yilda ko'plab mamlakatlarda, ish ko'p xabardor qilish uchun mo'ljallangan global universitet reytingida, tuzish bilan bog'liq amalga oshirilmoqda jamiyat dunyodagi eng yaxshi oliy o'quv yurtlari haqida.

Birinchi xalqaro universitetlar reytingi 1997 yilda Osiyo-Tinch okeani mintaqasidagi eng yirik universitetlar reytingiga ega bo'lgan *AsiaWeek* jurnali tomonidan tayyorlangan. Biroq, siyosiy sabablarga ko'ra reyting 2001 yilda o'z faoliyatini to'xtatdi (Salmi, Saroyan , 2007).

2003 yildan beri, qurilish tizimida *global (jahon bo'ylab) universitet reytingida* boshlanadi. Bu Shanxay universiteti (bu yil bo'ldi Shanxay The Jiao Tong keyin universiteti) (Xitoy) yillik akademik dunyodagi yetakchi oliy o'quv yurtlari Tartib tuzish boshladi (Akademik Tartib ning jahon universitetlari (,) Akademik Tartib ning jahon universitetlari - ARWU , 2010). Reyting universitetlarning tadqiqot natijalarini oltita ko'rsatkich bo'yicha baholashga asoslangan. Universitetning integral ko'rsatkichi bu ko'rsatkichlarning o'rtacha tortilgan ko'rsatkichidir. Etakchi universitetga 100 ko'rsatkichi beriladi; boshqa ta'lim muassasalarining natijasi etakchiga nisbatan foiz sifatida hisoblanadi. Ta'kidlash joizki, birinchi global reyting Osiyoda yana boshlandi. Aynan 2003 yilda turli mamlakatlardagi universitetlarni baholash uchun "o'zaro faoliyat" metodikasidan foydalangan holda universitetlar reytingining yangi tarixi boshlandi.

2004 yildan boshlab, dunyoning eng yaxshi oliy o'quv yurtlari yillik ro'yxati Britaniya tashkiloti TSL tomonidan taklif qilingan Ta'lim Ltd , u e'lon qilingan *Times Higher Education* (Times Higher Education , 2010). 2005 yildan beri reyting Quacquarelli Symonds bilan birgalikda tuzilib, QS -THES (2009 yildan beri -

THE-QS) deb nomlandi . Biroq, 2010 yildan boshlab, jahon akademik hamjamiyatining tanqidlari natijasida THE va QS qo'shma loyihasi o'z faoliyatini to'xtatdi va ikkita mustaqil reytingga bo'lindi.

QS hali ham reytingning o'z versiyasini tuzmoqda (QS TOPUNIVERSITIES, 2010) va *Times Higher Education* endi *Thomson Reuters* bilan hamkorlik qilmoqda . 2010 yil sentyabr oyida g . The World University Rankings (THE) " yangi " reytingini e'lon qildi . QS reytingining rasmiy tug'ilgan kuni - 2009 yil, chunki bu yil THE va QS reytinglari har xil edi, ammo ularning yakuniy tashkiliy va huquqiy chegaralanishi faqat 2010 yilda sodir bo'lgan edi.

2004 yilda xalqaro reyting harakati Ispaniya Milliy tadqiqot kengashining Axborot va hujjatlashtirish markazining tadqiqot guruhiga kiruvchi va uning Webometrics reytingini e'lon qilgan Kibermetriya laboratoriyasi tomonidan qo'llab-quvvatlandi (Ranking Web of World Universities , 2010); bundan keyin biz uni Internet deb ataymiz . Ushbu tizim universitetlarning virtual axborot makonida mavjudligini baholaydi va asosan universitet saytlarining Internet ko'rsatkichlariga tayanadi . Qo'shimcha 30 ming universitet kelgan e'tiboriga Veb , va ularning ish tahlil natijasida, yakuniy jadval dunyo 4 ming universitetlar o'z ichiga olgan, hosil bo'ladi. Bu boshqa reytinglarga qaraganda bir necha baravar ko'p. Masalan, 2010 yilda ARWU nafaqat 3 mingta universitetni, va 3-6 mingta universitetni tahlil qiladi, Internetni ishlab chiquvchilarining fikriga ko'ra , uning maqsadi universitetlarni reytingga qo'yish emas, balki universitetlarning o'quv materiallariga kirish huquqini ochish tashabbusini qo'llab-quvvatlashdir.

Keyingi muhim qadam tomonidan 2007 yilda qabul qilingan Oliy ta'lim baholash va akkreditatsiya kengashi tashkil Tayvan o'z martabali chop

boshladi, - Performance Tartib ning ilmiy qog'ozlarni uchun jahon universitetlari (Ish lash Tartib ning ilmiy Jahon universitetlari uchun hujjatlar - PRSP , 2010) . Bu reytingda , dunyoda 500 etakchi universitetlar qilindi ilmiy maqolalar yozish bo'yicha ilmiy-tadqiqot faoliyati bo'yicha baholanadi, vakili.

Yuqorida sanab o'tilgan beshta global reyting - ARWU, THE, QS, Web va PRSP - odatda tan olingan.

Hali ham jahon hamjamiyati tomonidan hisobga olinmagan boshqa reytinglar mavjud. Misol uchun, 2006 yilda Amerika jurnali *Newsweek* , uning global oliy o'quv yurtlari "renkingini chop Top 100 Global Universitetlar " (Top 100 Global Universitetlar , 2006). Biroq, kelajakda ushbu reyting endi ishlatilmadi.

Universitetlar faoliyatini baholash va taqqoslash uchun yana bir urinish - bu 2009 yilda " ArcaLer " reytingining Rossiya-Armaniston loyihasi doirasida tashkil etilgani ("Virt Trend" reyting portali, 2010). Ushbu reyting Internet reytinglari toifasiga kiradi , chunki universitetning darajasi Virtual intellektual kapitalning umumlashtirilgan indeksini (OIVIK) hisoblash yo'li bilan dunyo virtual axborot ta'limi makonidagi mavqei sifatida belgilanadi. OIVIK Internetning ingliz tilidagi va rus tilida so'zlashadigan ta'lim segmentidagi qidiruv tizimlari yordamida aniqlangan iqtiboslar asosida universitet veb-saytlarining "sifat va dolzarbligi" normallashtirilgan ko'rsatkichlarini o'lchash va baholash asosida hisoblanadi . " ArcaLer " reytingi ta'lim sifatining mezonini emas, balki universitetning virtual intellektual kapitali sifatining umumlashtirilgan mezonini sifatida quyidagi tarkibiy qismlarda belgilaydi: inson kapitali, tashkiliy kapital va munosabatlar kapitali. Ushbu reytingning dinamikasi universitetlarning raqobatbardoshligini belgilaydi, ularning mumkin bo'lgan yutuqlari salohiyatini ko'rsatadi va mutaxassislarining afzalliklariga bog'liq emas.

Biroq, bu reyting Nordon yupatish ishlatiladigan ko'rsatkichlar talqini, joy va qanday nima tushuntirishlar universitetlarida bir namunasi shakllantirish, shuningdek sifatida to'plash va axborotni tahlil qilish.

2010 yilda g . yilda doirasida loyiha " 4 Kollejlarning & Universitetlar Xalqaro. » etildi yaratgan hali yana bir virtual Reyting «Jahon Universitetlar Web (World» Tartib Universitetlar Web, Tartib 2010). Uning maqsadi dunyoning 200 ga yaqin mamlakatlaridan tanlab olingan 10000 ga yaqin akkreditatsiyadan o'tgan universitet va kollejlarni veb-saytlarining mashhurligiga qarab baholashdir. Reytingda Google , Yahoo va Alexa kabi mashhur qidiruv tizimlarining xitlari hisobga olingan . Ushbu reytingning kamchiligi "yopiq" metodologiya, baholash og'irliklari, xulosa va oraliq baholashdir. Umuman olganda, ushbu reyting uslubiy jihatdan original emas, balki avvalgi Webometrics reytingining modifikatsiyasi .

2009 yildan beri " ReitOR " mustaqil agentligi nomidagi Moskva davlat universiteti (MDU) ning konsalting ko'magida M.V. Lomonosov, dunyodagi etakchi universitetlarning Rossiya reytingi " Global Universities Ranking " nashr etildi; bundan keyin biz uni GUR deb ataymiz. Ushbu reytingning asosiy xususiyati - bu o'quv faoliyatining jamoat tomonidan e'tirof etilishi, professor-o'qituvchilar tarkibining vakolati, zamonaviy moddiy-texnik bazaning mavjudligi va mehnat bozorida bitiruvchilarga bo'lgan talab asosida universitet faoliyatining o'ziga xos kompleks xarakteristikasi sifatida ta'lim sifatiga e'tibor berishdir. Har bir xarakteristikaga ko'ra,

ularning har birining og'irlik koeffitsientini minimallashtirishga olib keladigan aniq ko'rsatkichlar soni baholanadi. Ishlab chiquvchilarning fikriga ko'ra, bu "buzilishlardan" saqlanish va universitetlar faoliyatini har tomonlama baholashga imkon beradi (ReitOR, 2010)¹.

Hozirgi kunda dunyodagi universitetlarning umumlashtirilgan va ob'ektiv reytinglarini tuzishga urinishlar davom etmoqda.

Va ular raqobat va ta'lim siyosatining eng muhim vositalaridan biri aylanib, deb global universitet ballaringizni namoyishlari mavjudligi tarixi. Natijada universitetlar rivojlanib, jahon universitetlari soni ko'paymoqda.

Biroq, reytinglarning universitet siyosatiga ijobiy ta'siridan tashqari, allaqachon buzg'unchi tendensiyalar ko'rinib turibdi. Masalan, ba'zi bir universitetlar ma'lumotlarni manipulyatsiya qilishga urinmoqdalar va o'zlarining universitetlarining turli reytinglaridagi mavqeini yaxshilash uchun baho beruvchilarga ta'sir o'tkazish mexanizmlarini qidirmoqdalar, xususan tashkilotning haqiqiy rivojlanishi va eng yaxshi universitet menejmenti amaliyotini qo'llash haqida qayg'urmaydilar.

Global universiteti reytinglari ko'plab mamlakatlardagi universitetlar hayoti va milliy siyosati bilan chambarchas bog'liq bo'lib, ta'lim xizmatlari bozorida taniqli omilga aylandi.

2.2. THE - Jahon universitetlari reytingi

Dunyodagi eng yaxshi universitetlarning reytingi (The World University then Rankings) - global tadqiqotlar va global ahamiyatga ega bo'lgan eng yaxshi oliy o'quv yurtlarining ilova ro'yxati. Ko'ra hisoblab nashrining metodikasi Times Higher Education axborot guruhi ishtirokida (THE) Tomson Reuters.

Universitetlarning yutuq darajasi ularning faoliyati statistik tahlillari, tekshirilgan ma'lumotlarning kombinatsiyasi natijalari, shuningdek, xalqaro akademik hamjamiyat vakillari va universitetlar to'g'risida o'z fikrlarini bildiradigan ish beruvchilarning yillik global ekspert tadqiqotlari natijalariga ko'ra baholanadi. So'rovnomalar dunyoning aksariyat mamlakatlaridan o'n minglab olimlarni qamrab oladi.

So'rov uchun mutaxassislarni tanlash mezonlari - bu unumdorlik va keltirilgan ma'lumotlarning ilmiyometrik tahlili, shuningdek, 16 yildan ortiq vaqt davomida oliy o'quv yurtlarida o'qitish va ilmiy-tadqiqot faoliyati, kamida 50 ta nashr etilgan ilmiy maqolalar va boshqa mezonlarning mavjudligi. In anketalar davomida, ekspertlar tanlash bilan, olti ming muassasalari faqat eng yaxshi, ularning fikrimcha oliy ta'lim

muassasalari, deb , shuningdek ta'lim davom uchun kuchli universitetlari magistratura va doktorlik darajasiga. Bular alohida nashr doirasida olib boriladigan dunyodagi sub-reyting ilmiy obro'si universitetlari (THE World Profile Feed Reputation Rankings) bo'yicha global so'rovnomaning asosini tashkil etadi.

Oliy o'quv yurtlari faoliyatini tahlil qilish 13 ko'rsatkichdan iborat . Asosiy baholash mezonlari - xalqaro talabalar va o'qituvchilarning harakatchanligi, xalqaro stipendiya dasturlari soni, tadqiqot darajasi, innovatsiyalarga qo'shgan hissasi , ilmiy maqolalardan iqtiboslar olish, ta'lim xizmatlari darajasi va boshqalar . Barcha baholashlar maksimal darajada normallashtiriladi va 100 balli tizimga tushiriladi .

2.1-jadval.

Ko'rsatkichlari THE

INDEKS	OG'IRLIGI
Universitetning akademik obro'si, shu jumladan ilmiy faoliyati va ta'lim sifati (xalqaro akademik hamjamiyat vakillarining global ekspert tadqiqotlari ma'lumotlari).	15,0%
Universitetning ma'lum sohalardagi ilmiy obro'si (xalqaro akademik hamjamiyat vakillarining global ekspert tadqiqotlari ma'lumotlari).	19,5%
Tadqiqotning turli yo'nalishlari uchun normallashtirilgan ilmiy nashrlarning umumiy ma'lumotlari (besh yillik davrda 12 ming ilmiy jurnal tahlillari ma'lumotlari).	32,5%
Nashr etilgan ilmiy maqolalarning professor-o'qituvchilar soniga nisbati (besh yillik davrda 12 ming ilmiy jurnal tahlili ma'lumotlari).	4,5%
Universitet tadqiqot faoliyatini moliyalashtirish miqdori nisbatan Fakultet a'zolari soni (ko'rsatkich da an'anaviy asoslangan, xarid qobiliyati pariteti bir alohida mamlakat iqtisodiyoti).	5.25%

Universitet tadqiqot faoliyati uchun uchinchi tomon kompaniyalar tomonidan moliyalashtirish miqdori nisbatan Fakultet a'zolari soni.	5.5%
Ilmiy-tadqiqot faoliyatini davlat tomonidan moliyalashtirishning universitetning umumiy tadqiqot byudjetiga nisbati .	0,75%
O'qituvchilar tarkibining talabalar umumiy soniga nisbati .	4,5%
Xorijiy professor-o'qituvchilar sonining mahalliy hamkasblar soniga nisbati .	3,0%
Chet ellik talabalar sonining umumiy talabalar soniga nisbati .	2,0%
Himoyalangan dissertatsiyalar (PhD) ning professor-o'qituvchilar soni bilan nisbati .	6,0%
Himoya dissertatsiyalar (nisbati Ph.Ds uchun) ketadi bakalavrlar soni magistratura .	2.25%
O'qituvchilar tarkibi vakili uchun o'rtacha ish haqi (ko'rsatkich ma'lum bir mamlakat iqtisodiyotiga qarab , sotib olish qobiliyati paritetida normallashtirilgan).	2.25%

Yillik tadqiqotlar natijalariga ko'ra dunyoning eng yaxshi universitetlarining konsolidatsiyalangan reytingi tuziladi. Reytingni emas faqat tadqiqot muayyan sohalarga alohida e'tibor va universitetlar o'z ichiga 200 dan kam bo'lishi boshiga ilmiy nashrlar yil. Loyiha mualliflari Times Higher Education tadqiqot guruhi iloji boricha xolis ishlayotganligini, barcha ma'lumotlar va reyting metodologiyasi tashqi auditoriya uchun ochiq va mavjudligini ta'kidlamoqda.

3.3. QS - Jahon Universitetlari reytingi

Dunyo (QS eng yaxshi oliy o'quv yurtlari reytingi Jahon universiteti Rankings) global o'rganish va birga jahon ahamiyatiga ega

bo'lgan eng yaxshi oliy o'quv yurtlari reytingi o'z nuqtai nazaridan yutuqlar ta'lim va sohasida ilm-fan. Ko'ra hisoblab Britaniya konsalting kompaniyasi metodologiyasi Quacquarelli Symonds (QS).

Reyting universitetlarni quyidagi ko'rsatkichlar bo'yicha baholaydi : tadqiqot faoliyati samaradorligi va sifati, ish beruvchilar fikri va martaba salohiyati, o'qitish va baynalmilallashtirish. Ushbu ko'rsatkichlar global ahamiyatga ega bo'lgan universitetlarning asosiy strategik vazifalarini bajaradi, ular uchun ular manfaatdor tomonlar: akademik hamjamiyat, ish beruvchilar, talabalar va ularning ota-onalari oldida javob berishadi . Tadqiqotda har yili dunyodagi 2500 dan ortiq oliy o'quv yurtlari baholanadi . Asosida uning natijalari, 500 reyting dunyoning eng yaxshi oliy o'quv yurtlari olingan bo'lib sifatida, shuningdek universitet reytingida sifatida individual fanlar.

Universitetlarning yutuq darajasi ta'lim muassasalari faoliyatini statistik tahlil qilish, tekshirilgan ma'lumotlar (shu jumladan Scopus ma'lumotlar bazasidan , dunyodagi eng yirik ilmiy nashrlarning bibliometrik ma'lumotlar bazasidan keltirilgan ko'rsatkichlar to'g'risidagi ma'lumotlar) va xalqaro akademik hamjamiyat vakillari va ish beruvchilarning global ekspert tadqiqotlari natijalari asosida baholanadi. universitetlar haqida o'z fikrlarini bildiradiganlar .

2.2-jadval.

QS ko'rsatkichlari

INDEKS	OG'IRLIGI
Universitet akademik obro'si indeksi. Ko'rsatkich universitet rahbarlari, professor va fikrini aks ettiradi xalqaro ilmiy hamjamiyat, vakillari global ekspert so'rov ma'lumotlarni o'z ichiga oladi tadqiqot ishlarini olib borish, o'qituvchilar ham, jahon ilmiy tadqiqot ta'lim muassasalari bo'lgan o'z vakolatlari sohada amalga oshiriladi eng yuqori darajada. So'nggi uch yillik ma'lumotlar hisobga olinadi .	40%
Ish beruvchilar orasida universitetning obro'si ko'rsatkichi . Ko'rsatkichga barcha yirik sanoat tarmoqlarini qamrab oladigan va yuzdan ortiq xodimga qadar bo'lgan ish	10%

<p>beruvchi tashkilotlarning global ekspert tadqiqotlari ma'lumotlari kiradi . So'rov haqida tashkilotlarni ishga boshqarish fikrlari tekshirib universitet bitiruvchilarining kasb-hunar vakolatiga yollanma ular tomonidan .</p>	
<p>Universitet professor-o'qituvchilar tarkibi va talabalar sonining nisbati . Ko'rsatkich ma'lumotlarni o'z ichiga oladi uchun pedagogik kadrlar nisbati talabalar soni va oliy o'quv yurtlari o'zlari ham ma'lumotlarni o'z ichiga olgan va ta'lim uchun mas'ul hukumat tashkilotlardan ma'lumot.</p>	20%
<p>Universitet professor-o'qituvchilari ilmiy ishlari chaqirish indeksi bilan bog'liq o'quv xodimlar soni. Ko'rsatkich ilmiy nashrlarning umumiy ma'lumotlari va kamida bir semestr davomida kunduzgi kunda universitetda ishlaydigan o'qituvchilar va tadqiqotchilarning umumiy sonining nisbatlarini o'z ichiga oladi . Ilmiy ishlar chaqirish indeksi asoslangan taxmin qilingan kuni Scopus bibliometric bazasi . So'nggi besh yillik ma'lumotlar hisobga olinadi .</p>	20%
<p>O'qituvchilar tarkibining umumiy soniga nisbatan chet el universitetlari o'qituvchilarining ulushi . Ko'rsatkich ishlaydigan chet el o'qituvchilari ulushini o'z ichiga oladi universitet (to'la vaqtli asosida da to'la vaqt teng) va sarf kamida bir semestr da universitet .</p>	5%
<p>Universitet talabalarining umumiy soniga nisbatan chet ellik talabalarining ulushi . Ushbu ko'rsatkich universitetga to'liq tsikl dasturlarida o'qiyotgan chet ellik talabalarining ulushini o'z ichiga oladi . O'qiyotgan mamlakatdan tashqari boshqa davlatlarning fuqarolari bo'lgan , kamida bir semestrda tahsil oladigan va almashinuvchi talaba bo'lmagan talabalar hisobga olinadi .</p>	5%

Xalqaro akademik hamjamiyat vakillari (QS Global Academic Survey) so'rovnomasida fan bo'yicha o'rtacha tajribasi 19,6 yil bo'lgan professor-o'qituvchilar va universitet rahbarlari ishtirok etishmoqda . Ular orasida etakchi olimlar va 500 dan ortiq universitetlarning rektorlari bor . Javobgar gacha nom mumkin 30 holda oliy o'quv yurtlari , universitet nom u qaysi xizmat qiladi. So'rov beshta fan yo'nalishi bo'yicha o'tkaziladi: tabiiy fanlar, ijtimoiy fanlar, gumanitar va san'at, hayot haqidagi fanlar, muhandislik fanlari va texnologiyalar.

Bir necha ming kompaniyalari dan ko'proq ortiq 90 jahon mamlakatlari take qismi bilan ish beruvchilar vakillari (QS so'rovi Global Ish beruvchi Survey). Loyiha veb-saytida ekspertlarni tanlash metodologiyasining tavsifi, respondentlarning mamlakati, mavqei va sohalari bo'yicha to'liq taqsimlanishi navbatdagi qiyosiy tadqiqotlar natijalariga ko'ra taqdim etilgan .

Reyting tuzuvchilarning ta'kidlashicha, TOP-100 universitetlarining QS World University Ranking-da o'zgaruvchanligi boshqa shunga o'xshash reytinglarning aksariyatiga qaraganda sezilarli darajada past , bu esa qo'llanilgan metodikaning etukligi va ishonchliligini aks ettiradi . QS - akademik reyting va mukammallikni kuzatish bo'yicha Observatoriya (I REG) a'zosi, bu oliy o'quv yurtlari reyting tashkilotlari uchun tartibga solish organi. Loyiha mualliflari QS tadqiqot guruhi iloji boricha ob'ektiv ishlayotganligini, barcha ma'lumotlar va reyting metodologiyasi tashqi audit uchun mavjudligini ta'kidlamogda.

Nazorat savollari:

1. Jahon universitetlari reytingi qanday?
2. Qanday dunyo universitetlari reytinglari mavjud?
3. THE - World University Rankings tomonidan universitetlar qanday ko'rsatkichlar bo'yicha baholanadi ?
4. QS - World University Rankings tomonidan universitetlarning ko'rsatkichlari qanday baholanadi ?
5. Xalqaro universitetlar reytingining ijobiy va salbiy tomonlarini ajratib ko'rsatish.

Adabiyot va Internet saytlari:

1. Xalqaro universitetlarning reytinglari: kompilyatsiya va foydalanish amaliyoti // E.V. Balatskiy , N.A. Ekimova . <https://www.econorus.org/sub.phtml?id=210>
2. <https://gtmarket.ru/ratings/the-world-university-rankings>

3. <https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings>
4. <https://gtmarket.ru/ratings/qs-world-university-rankings>
5. <https://www.topuniversities.com/qs-world-university-rankings>
6. http://www.webometrics.info/en/Asia_es/Uzbekist%C3%A1n

3-MAVZU: YANGI AVLOD UNIVERSITETI: VAZIFASI, TUZILISHI, TAMOYILLARI VA O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI. (2 SOAT)

Reja:

- 3.1. Universitetlarning avlodlari.
- 3.2. Yangi avlod universitetining asosiy xususiyatlari.
- 3.3. Jahon darajasidagi universitet.

Tayanch iboralar : *universitet, klassik universitet, tadqiqot universiteti, jahon darajasidagi universitet.*

3.1. Universitetlarning avlodlari.

Ta'lim va ayniqsa, oliy o'quv yurti - bu odamlarning imkoniyatlarini kengaytirish va millatlar taraqqiyoti yo'lidir. Bizning davrimizda ishlab chiqarish vositalariga egalik qilish va mehnat unumdorligi o'rniga o'sish va farovonlik manbai universitetlarda bilim ishlab chiqarishga aylandi. Universitet butun insoniyat tarixida yaratilgan eng muhim muassasalardan biriga aylandi va vaqt sinovidan o'tdi. Shunga qaramay, uning tuzilishi asrlar davomida ma'lum o'zgarishlarga duch keldi.

Universitet 3.0 muallifi, professor Yoxan Vissemaning kitobi universitetning uch avlodini ajratib turadi.

1. O'rta asr universiteti.

XII oxiri - XIII asrning boshlarida. birinchi universitetlar paydo bo'ldi. Lotin universitetlaridan olingan "universitet" so'zi - "yaxlitlik", "umumiylik" o'qituvchilar va talabalar korporatsiyasini anglatardi. O'rta asr universiteti tarkibiga quyidagi fakultetlar kirgan: huquqshunoslik, tibbiyot, dinshunoslik, falsafiy. Biroq, mashg'ulotlar badiiy mavzular o'qitiladigan maxsus tayyorgarlik fakultetidan boshlandi.

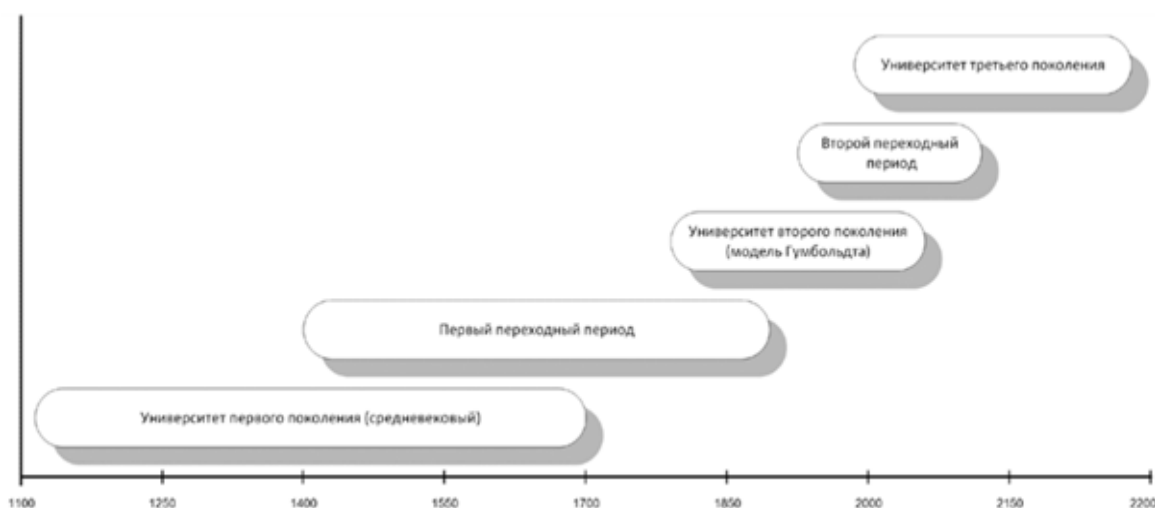
2. Tadqiqot universiteti.

Tadqiqot universitetining birinchi vakillaridan biri Humboldt universiteti edi. At Humboldt qalbi universitet tadqiqot, ta'lim va birikmasi edi bepul o'qitish g'oyasi. Yilda 1810, Humboldt bu g'oyalar ko'ra faoliyat Berlin universiteti

ochildi. Birinchi tamoyil - bu o'qitish va izlanishning birligi : o'qituvchi o'quvchilarga o'zining tadqiqot ishlari kontekstida dars beradi ; ushbu g'oya tufayli o'qituvchiga uning ilmiy qiziqishlari doirasida qiziqish manbalari o'rganiladigan seminarlar paydo bo'ldi . Ikkinchi tamoyil - akademik erkinlik: professor o'zi ma'ruza-seminar kursining mavzusi, maqsadi va vazifalarini shakllantiradi. Uchinchi printsip - bu davlat tomonidan moliyalashtirish va hokimiyat universitet faoliyatiga aralashmasligi kerak . Shunga qaramay , davlat korporatsiya yakkalanib qolmasligi va intellektual rivojlanishga intilishi uchun professorlarni tayinlashi kerak . Akademik erkinlik va davlat nazoratining bu kombinatsiyasi Gumboldt universiteti murojaatida ba'zi tortishuvlarga va tanqidlarga sabab bo'ldi - bu uning oliy ta'limni isloh qilishdagi ulkan rolini inkor etmaydi .

3. Yangi avlod universiteti .

Bular professor-o'qituvchilar talabalar bilan birgalikda fanlararo ilmiy tadqiqotlar bilan shug'ullanadigan universitetlar bo'lib, natijada bilim va iqtisodiyotni qayta ishlab chiqarish mavjud.

3.1-rasm. Va universitetlarning avlodlari tarixi.

3.2. Yangi avlod universitetining asosiy xususiyatlari.

Yangi avlod universitetining bir nechta xususiyatlari mavjud :

1) universiteti hisoblanadi, yangi avlod orasida Do'ppi th rozvivaêtsya fan, balki iqtisodiy sohadagi nafaqat, barcha taraqqiyot asosini tashkil asosiy tadqiqotlar.

2) universiteti yangi avlod orasida Do'ppi th rozvivaêtsya fanlararo tadqiqot . Ko'p yillar oldin tadqiqotlar bitta fanga qaratilgan edi. Masalan, olimlar iqtisod yoki ekologiya bilan shug'ullanib, haqiqatan ham katta cho'qqilarga erishdilar. Endi asosiy e'tibor fanlararo bog'liqlikka qaratilgan . Bugungi kunda bir professor va kim erishgan yaxshi natijalar, turli sohalarda shug'ullanadi ..

3) Yangi avlod universitetida tadqiqot natijalari bozorga tijoratlashtirish uchun olib kelingan mahsulotdir . O'tkazilgan tadqiqot va bo'ladi yaqindan , ya'ni hamkorlik EI ETS keyinchalik bozorining rivojlanishini olib keladi sanoat kompaniyalari bilan.

4) Yangi avlod universiteti ochiq universitet ekanligini tushunish muhimdir . U nafaqat Ta'lim vazirligi huzurida faoliyat yuritishi, balki sanoat, yangi talabalar va boshqalar uchun ochiq bo'lishi kerak. 12 yoshli bolalar allaqachon qaysi universitetni tanlashni o'ylashmoqda. Tabiiyki, ular yanada ochiqroq universitetga borishadi, bu esa keyingi ishlarda, ilmiy faoliyatlarda ularga ko'proq imkoniyatlar yaratishi mumkin.

5) Yangi avlod universiteti ma'lum bir faoliyat ko'lamiga ega bo'lishi kerak . Aks holda, u muvaffaqiyatli ishlay olmaydi. Agar sizda minglab talabalar bo'lsa, unda ta'lim sifatini ta'minlaydigan kutubxona, infratuzilma bo'lishi kerak. Katta universitet aniq raqobatbardosh ustunlikka ega. Ammo bu erda bir muammo bor: juda katta hajmdagi universitet ta'lim sifatini yo'qotishi mumkin, chunki u o'z faoliyatini turli sohalarda yoyadi. Asosiy ilmiy yo'nalishlarga e'tibor qaratish muhimdir. Talabalarigizni saqlash muhim, ularni qiziqtirish muhimdir. Sizning universitetingizga hujjat topshirgan talabalar bozorda talab qilinadigan darajani olishlari juda muhimdir. Bugungi kunda zamonaviy universitetlar bu maqsadni ko'zlamoqda.

6) universitet yangi avlod ko'rinadi rozvivaêtsya ijod. Siz iPhone- ni bozorga olib chiqishingiz mumkin , uning ishlashini juda yaxshi bilishingiz mumkin. Ammo u ham yaxshi ko'rinishi kerak. Va foydalanuvchilar uchun foydali xususiyatlar qulay bo'lishi kerak. Bu dizayn va muhandislik fakultetining ishi.

7) Yangi avlod universitetida hamma ingliz tilida qanday gaplashishni bilishi juda muhimdir . Va agar siz, masalan, Barselonaga kelsangiz, ingliz tilini bilmasdan professorlar bilan aloqa o'rnatolmaysiz. Ushbu uchinchi avlod universiteti otlichae, shuning uchun juda millatlashtirilgan va lotin tilidan akademik jamoatchilikning umumiy tili sifatida foydalanishni to'xtatgandan so'ng har biri o'z tilida gapiradigan universitetlarning ikkinchi avlodiga qarorgoh qurishdi . Hozirda turli

xil universitetlar o'rtasidagi chegaralar yo'q bo'lib ketmoqda va bu asosan ingliz tilidan tobora ko'proq foydalanayotganligimiz bilan bog'liq.

8) yangi avlod universitetida nou-xaular yaratilmoqda. Ikkinchi avlod universitetlarida ular birinchi navbatda akademik faoliyat bilan shug'ullanishgan, keyin faqat fan bilan shug'ullanishgan.

Endi vaziyat o'zgardi: yangi avlod universitetlarida ishlab chiqilgan nou-xaularni ishlab chiqarish va tijoratlashtirish birinchi o'ringa chiqadi. Bu intellektual mulkni himoya qilish kabi muammolarni keltirib chiqaradi. Bu erga muhim sarmoyalar jalb qilingan. Uchinchi avlod universitetlarida jozibadorligi bilan tadbirkorlar, talabalar tayyorlash bo'yicha yangi bilim va yangi ko'nikmalar. Ammo endi talabalar o'ylayapti: men besh yil ichida, masalan, 40 million evroga tushadigan texnologiyani ishlab chiqishim kerak. O'qituvchilar ushbu texnologiyani besh yil ichida 40 million evroni qanday qilib amalga oshirishni taklif qilishlari juda muhimdir .

9) yangi avlod Universitetlar etiladi merkezileştirilmemiş. Ko'pgina mamlakatlarda universitetlar mustaqil ravishda ta'lim dasturlarini ishlab chiqishlari yoki o'zlarining diplomlarini berishlari mumkin emas. Buning uchun ular vazirlikdan ruxsat olishlari kerak. Vaziyat hozir o'zgartirish.

10) Yangi avlod universitetlari - bu jahon darajasidagi universitet.

3.3. Jahon darajasidagi universitet.

A dunyo - sinf universitet hisoblanadi a kimning ta'lim va ilmiy-tadqiqot sifatli, jahon bozorida raqobatbardosh, deb e'tirof etilgan universitet. Xalqaro darajadagi universitetning o'ziga xos E xususiyatlari quyidagilar:

- yuqori malakali kadrlar ,
- ajoyib tadqiqotlar,
- Iqtidorli talabalar,
- sifatli o'qitish ,
- katta va doimiy mablag'lar ,
- akademik erkinlik,
- Ichki boshqaruv jarayonlari ,
- Yaxshi texnik jihozlar,
- Belgilangan brend ,
- Universitetlarning jahon reytingida yuqori o'rin .

Nazorat savollari:

1. O'rta asr universitetining asosiy xususiyatlari qanday?

2. Klassik tadqiqot universitetining asosiy xususiyatlari qanday?
3. Yangi avlod universitetining asosiy xususiyatlari nimada?
4. Yangi avlod universitetining vazifasi nimadan iborat?
5. Nima bir asosiy xususiyatlari dunyo-sinf universitet ?

Adabiyot va internet saytlar:

Universitetlarning qisqacha tarixi. <https://postnauka.ru/lists/94846>

1. Qanday qilib jahon darajasidagi universitetga aylanish mumkin: strategiyani tanlash va taraqqiyotni kuzatish. https://www.clarivate.ru/wp-content/uploads/2018/06/clarivate_analytics_world_class_university.pdf
2. Salmi , Jamil . Jahon darajasidagi universitetni yaratish. - 2009 yil.

IV. AMALIY MASHG'ULOTLAR MAZMUNI

IV. AMALIY MASHG'ULOTLAR MAZMUNI

1-MAVZU: JAHON UNIVERSITETLARINING JAHON WEBOMETRICS RANKING (2 soat)

Ishning maqsadi: universitetlarning jahon reytingidan, xususan Webometrics Ranking of World Universities-dan foydalanish bo'yicha bilim, ko'nikma va malakalarni oshirish.

Webometrics Ranking of World Universities

Vebometriya:

1) veb-sayt statistikasi;
2) Internetning tabiati va xususiyatlarini bibliometrik usullar yordamida o'rganadigan soha;

3) "Webometrics (ing. Webometrics) - bu butun dunyo bo'ylab Internet tarmog'iga nisbatan axborot resurslari, tuzilmalari va texnologiyalarini loyihalash va ulardan foydalanishning miqdoriy jihatlarini o'rganadigan" informatika "bo'limi" (Vikipediya).

Ispaniyalik laboratoriya rahbari va Webometrics loyihasi mafkurachisi Isidro F. Aguillo vebometriya akademik va ta'lim tashkilotlari faoliyatini tavsiflashda nafaqat ilmiy natijalarni, balki ularning faoliyatining boshqa tarkibiy qismlarini: o'qitish, natijalarni oshkor qilish, sanoat bilan aloqa va boshqalarni baholashga qodir ekanligiga amin. "Veb-nashr qilish yoki yo'q qilish" shiorini tahlil qilib, u "Open Access" tashabbuslari nuqtai nazaridan elektron nashrlarning o'sishi moda emas, balki olimlar o'rtasida ilmiy natijalar almashinuvidagi paradigma o'zgarishini ta'kidlaydi. U shuningdek, Internet of Universities Ranking va bibliometriya yoki anketalar (ARWU, Times Higher Education / QS) asosida tuzilgan reytinglar o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni ta'kidladi. Uning so'zlariga ko'ra, vebometrik ko'rsatkichlar keng ko'lamli vazifalar uchun foydalidir va Scientometrics ma'lumotlariga sezilarli darajada ta'sir qiladi.

Jahon universitetlarining Webometrics Ranking reytingi Ispaniya Milliy tadqiqot kengashiga kiruvchi Kibermetriya tadqiqot guruhi tomonidan nashr etilgan.

Reytingning so'nggi sonini shakllantirish uchun to'rtta ko'rsatkich ishlatilgan:

1) mavjudligi (Presence) - 5% - barcha subdomainlarni o'z ichiga olgan muassasa asosiy veb-domenining hajmi (sahifalar soni). Ma'lumotlar manbai - Google.

2) Ko'rinish darajasi (Visibility) - 50% - muassasa veb-sahifalari bilan bog'langan tashqi tarmoqlar (subnets) soni. Ma'lumot manbalari Majestic va Ahrefs.

3) Ochiqlik (Openness) - 10% - Google Scholar Profiles ma'lumotlariga ko'ra har bir universitetning eng yaxshi mualliflari - 210 ta (avvalgi sonlarda - top-110) mualliflari.

4) Excellence (Excellence) - 35% - 2014-2018 yillarda universitet ishlagan soni. to'liq ma'lumotlar bazasining 26 ta fanining har birida eng ko'p ko'rsatilgan 10% orasida. Ma'lumotlar manbai - Scimago.

Amaliy vazifalar^

1. Webometrics Ranking of World Universities veb-saytini <http://webometrics.info> da oching

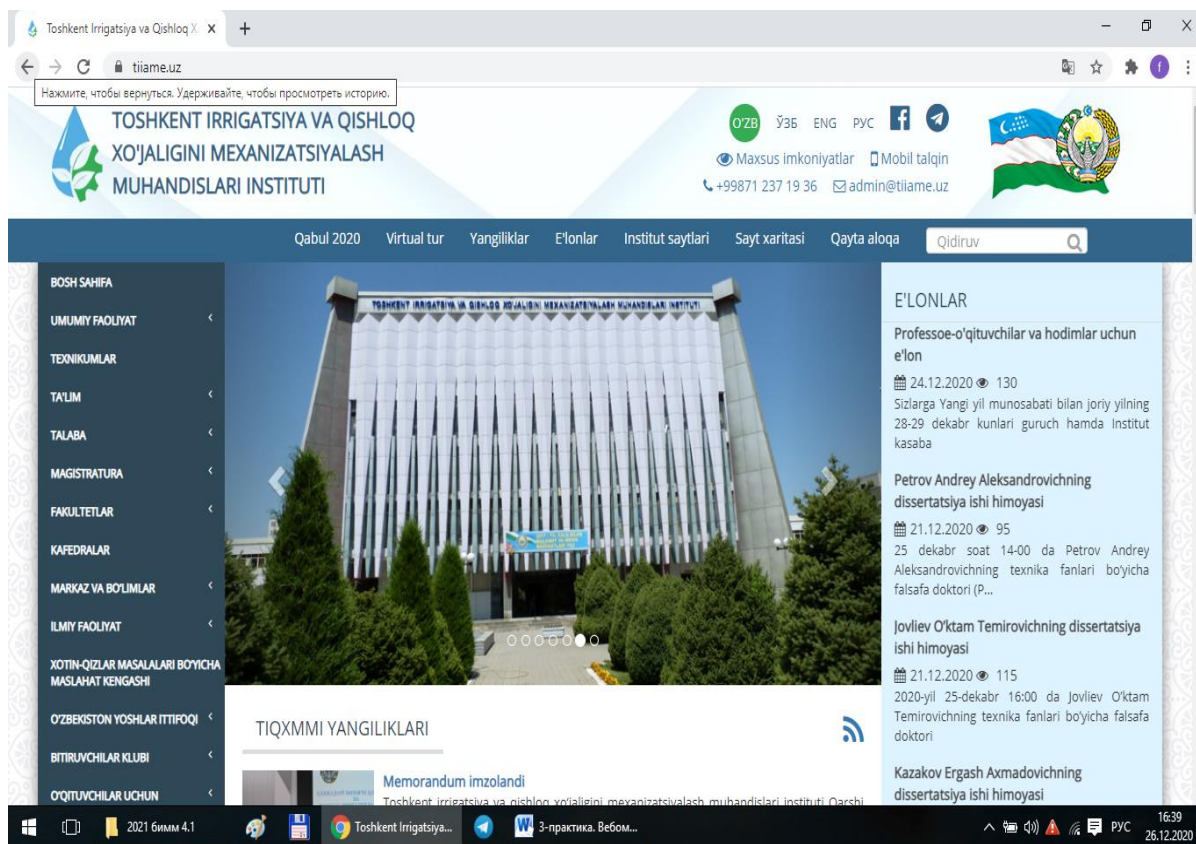
2. Jahon universitetlarining Webometrics Ranking-dan Toshkent universitetlarini toping.

Masalan:

World Rank	University	Det.	Country	Presence	Impact	Openness	Excellence
11373	Tashkent Institute of Irrigation and Agriculture Mechanization Engineers / Tashkent Институт ирригации и агрокультуры			2433	16688	3573	6626
20479	Tashkent University of Information Technologies - Samarkand Branch / Самаркандский филиал Ташкентской университет информатических технологий			17058	23169	5189	6626
23980	Tashkent Institute for Design, Construction And Operation of Roads / Tashkent Институт Проектирования, Строительства И Эксплуатации Автомобильных Дорог			23792	23800	5819	6626

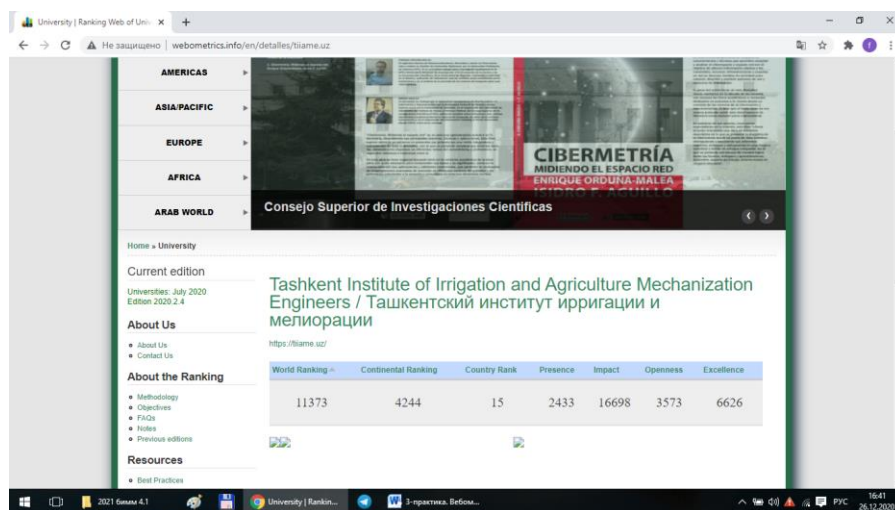
3. Webometrics Ranking of World Universities-da Toshkentdagi universitetlardan birini tanlang va ushbu universitetning veb-saytini tekshiring. Ushbu universitet veb-saytining ijobiy xususiyatlarini ta'kidlang.

Masalan:

4. Dunyo universitetlarining Webometrics Ranking-da universitet tafsilotlarini ko'ring.

Masalan:

5. Jahon universitetlarining Webometrics Ranking mezonlariga muvofiq universitet veb-saytingizni takomillashtirish bo'yicha takliflar kiriting.

Adabiyot va web-saytlar:

1. Антопольский А.Б., Поляк Ю.Е. Новый вебметрический индекс научно-образовательных учреждений России // *Инновации на основе информационных и коммуникационных технологий: Материалы международной научно-практической конференции*. М.: МИЭМ НИУ ВШЭ, 2013.
2. Tomas C. Almind and Peter Ingwersen. *Informetric analyses on the World Wide Web: Methodological approaches to «webometrics»* // *Journal of Documentation* 53 (4): 404–426.
3. *Webometrics Ranking of World Universities* URL: <http://webometrics.info>.

2-MAVZU: O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI UNIVERSITETLARINING JAHON HAMJAMIYATIGA INTEGRATSIYASI. OLIY TA'LIMDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK ALOQALARINI RIVOJLANTIRISH. OLIY TA'LIM TIZIMINING INVESTITSIYA Jozibadorligini Oshirish, Uning Xalqaro Miqyosda Tan Olinishi Va Raqobatbardoshligini Ta'minlash (4 soat).

Ishning maqsadi: O'zbekiston Respublikasi oliy ta'limining jahon hamjamiyatiga qo'shilishi sohasidagi bilim, ko'nikma va malakalarni takomillashtirish.

Keys №1.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 8 oktyabrdagi UP-5847-sonli farmoni ilg'or oliy ta'lim standartlarini joriy etishga bosqichma-bosqich o'tishni nazarda tutadi. Oliy o'quv yurtlariga o'quv jarayonini bosqichma-bosqich kredit-modulli tizimga o'tkazish vazifasi qo'yildi. Kredit-modulli tizim 2023 yilda oliy o'quv yurtlarining 16 foizida, 2025 yilda 57 foiz va 2030 yilda 85 foizida amalga oshirilishi kerak.

Kredit-modulli tizimni joriy etishning maqsadi - oliy ma'lumot olish imkoniyatlarini kengaytirish, talabalar va o'qituvchilarning harakatchanligini oshirish, o'quv rejalari va dasturlarini mehnat bozorida talab qilinadigan malakalarni olishga yo'naltirish. Ushbu tizim jozibador bo'lib, u turli xil universitetlarning o'quv dasturlarini taqqoslashni ta'minlaydi va ta'lim tizimlarini Evropa davlatlari bilan uyg'unlashtirishga yordam beradi. Kredit-modulli tizim talabalar va o'qituvchilarning harakatchanligini

ta'minlaydi va butun akademik yuk uchun bajarilgan ishlar natijalari hajmini belgilab, bir universitetdan ikkinchisiga o'tishni soddalashtiradi.

Mamlakatimizda so'nggi yillarda ta'lim tizimi bosqichma-bosqich kredit-modulli o'qitish tizimiga o'tmoqda va allaqachon ijobiy natijalar mavjud. Bunga xorijiy universitetlarning respublikadagi filiallari va xalqaro standartlarni joriy etish bilan o'quv jarayonini olib boradigan mahalliy universitetlar misol bo'la oladi. Ushbu tajriba asta-sekin milliy universitetlarda joriy etilmoqda. Masalan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 02.19.2018 yildagi UP-5349-sonli "Axborot texnologiyalari va kommunikatsiyalarini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida" gi Farmoniga muvofiq Toshkent Axborot Texnologiyalari Universitetida Muhammad al-Xorizmiy (TATU) 2018-2019 o'quv yilidan boshlab bosqichma-bosqich kredit ta'limi tizimiga o'tmoqda. Shuningdek, Milliy, Yuridik universitetlar, Sharqshunoslik universiteti va Toshkent tibbiyot akademiyasi kabi universitetlar bu yo'nalishda ish boshladi. Ushbu universitetlarda kredit ta'limi tizimini joriy etishning afzalliklaridan biri bu milliy malaka standartlarini to'ldirish va qo'llab-quvvatlashdir.

Universitetlarda boshlangan ish faqat birinchi qadamdir. 2020/2021 o'quv yilida bir qator universitetlarning kredit-modulli o'qitish tizimiga o'tish uchun talabalarni sertifikatlashtirish usullarini, o'qituvchilarning o'quv yukini hisoblash usullarini, talabalarni ro'yxatdan o'tkazish tartibini tartibga soluvchi kredit birliklaridan foydalangan holda o'quv jarayonini qurish tamoyillarini belgilaydigan me'yoriy hujjatlarni ishlab chiqishda juda ko'p tayyorgarlik ishlarini olib borish kerak. fanlar bo'yicha, o'quv guruhlarini shakllantirish, akademik maslahatchilar xizmatlarini joriy etish.

1-sonli keys uchun topshiriq.

- 1. An'anaviy va kredit-modulli o'quv tizimlarining qiyosiy jadvalini tuzing.*
- 2. O'zbekiston Respublikasi oliy ta'limida kredit ta'lim tizimini joriy etish bo'yicha SWOT tahlilini o'tkazing.*

Keys №2.

2019 yil 30 aprelda bo'lib o'tgan uchrashuvda davlatimiz rahbari Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi va Ta'lim sifatini nazorat qilish davlat inspeksiyasiga mehnat bozoridagi talab va ish beruvchilarning talablari asosida oliy o'quv yurtlariga ish rejalari va dasturlarini mustaqil ravishda belgilash huquqini berish to'g'risida topshiriq berdi.

Universitetlarga mustaqillik berish masalasi qariyb ikki yildan beri muhokama qilinmoqda, ammo bu jarayonni tashkil etish umuman normativ-huquqiy bazani va menejerlarning vakolatlarini takomillashtirishga bog'liq. So'nggi ikki yil ichida Ta'lim sifatini nazorat qilish davlat inspeksiyasi tomonidan ta'lim siyosatining ustuvor yo'nalishlari bo'yicha bir qator ishlar amalga oshirildi. Xususan, ta'lim sifatini ta'minlash tizimini takomillashtirish va uni baholash, o'qitish samaradorligini oshirish, fan, ta'lim va ishlab chiqarish integratsiyasini yaratish va yanada mustahkamlash bo'yicha chora-tadbirlar ko'rildi; O'zbekiston Milliy Universitetini oliy ta'limning flagmani sifatida etakchi universitetga aylantirish bo'yicha chora-tadbirlar dasturi ishlab chiqildi; Toshkent davlat texnika universiteti va Toshkent to'qimachilik va engil sanoat instituti misolida "Oliy ma'lumot - kadrlar buyurtmachilari" hamkorlikning namunaviy modeli ishlab chiqilgan. Universitetni rivojlantirishning 9 ta muhim tarkibiy qismlari uchun Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi va viloyat hokimliklari bilan birgalikda Milliy universitet misolida har bir universitetning kelajakdagi rivojlanishi uchun "yo'l xaritalari" ishlab chiqildi va tasdiqlandi. Joriy yildan boshlab 10 ta universitetning eksperiment sifatida o'zini o'zi moliyalashtirishga o'tishi ham universitetlarimizning raqobatbardoshligini oshirishga yordam beradi.

Zamonaviy bozor iqtisodiyoti sharoitida aynan ish beruvchilar o'qitilgan kadrlar sifatini baholaydilar. Bilim va amaliy ko'nikmalarni shakllantirish darajasi iste'molchilar tomonidan bitiruvchilarni baholashi bilan belgilanadi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 yil 5 iyundagi PQ-3775-sonli farmoniga binoan 2018/2019 o'quv yilidan boshlab tayanch (etakchi) oliy ta'lim muassasalari kadrlar iste'molchilarining talabini hisobga olgan holda ta'limning tegishli yo'nalishlari va mutaxassisliklari bo'yicha mustaqil ravishda o'quv rejalari va dasturlarini ishlab chiqmoqdalar.

2018 yildan boshlab Ta'lim inspeksiyasi tomonidan ish beruvchilarning milliy oliy o'quv yurtlari reytingini aniqlashda bitiruvchilar haqidagi fikrlarini o'rganish ko'rsatkichi joriy etildi. 500 dan ortiq asosiy iste'molchilarning vakillari bilan uchrashuvlar tashkil etildi. Ular bilan hamkorlikda 25 ta ta'lim yo'nalishlari, 120 ta malaka talablari va o'quv dasturlari bo'yicha davlat ta'lim standartlarini takomillashtirish bo'yicha takliflar ishlab chiqildi. Xalqaro QS, THE reyting agentliklari bilan hamkorlikda mamlakatimiz oliy o'quv yurtlarining milliy reytingini aniqlash uchun ta'lim sifatini baholash ko'rsatkichlari ishlab chiqildi va ularning natijalari uchinchi yilga e'lon qilindi.

Albatta, oliy o'quv yurtlari Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi bilan birgalikda ta'lim yo'nalishlari va mutaxassisliklari bo'yicha o'quv rejalari va dasturlarining sifati

va mazmuni, ularning o'zaro aloqalarini ta'minlash hamda xalqaro standartlarga muvofiqligini nazorat qilish mexanizmlarini ishlab chiqishi kerak. Vasiylik kengashi ishiga muhim o'rin beriladi, uning tarkibiga ish beruvchilar vakillari kiradi.

2-sonli keys uchun topshiriq.

- 1. Ta'lim sifati deganda nimani tushunasis?*
- 2. Oliy ta'lim sifatini qanday ta'minlash kerak?*
- 3. Oliy ta'lim sifati uchun kim javob beradi?*
- 4. Oliy ta'lim sifatini nazorat qilish mexanizmlari qanday?*
- 5. Ta'lim yo'nalishlari va mutaxassisliklari uchun o'quv rejalari va dasturlarining sifati va mazmuni, ularning o'zaro aloqalarini ta'minlash hamda xalqaro standartlarga muvofiqligini nazorat qilish mexanizmlarini o'ylab ko'ring va taklif eting.*

Keys №3.

3 va so'nggi yillarda O'zbekistonda Rossiyaning etakchi universitetlarining filiallari tashkil etildi. Ularning barchasi o'zlarining ta'lim va ilmiy faoliyatlarini Rossiya Federatsiyasi talablari va standartlari asosida olib boradilar.

2020 yilga kelib respublikada Rossiya Federatsiyasining 9 ta oliy o'quv yurtlari filiallari mavjud. Ularning 6 tasi so'nggi 3 yil ichida ochilgan. Bu Moskva "MISiS" po'lat va qotishmalar institutining filiali (2018), "MEPhI" Milliy tadqiqot yadro universiteti (2018), Astraxan davlat universiteti (2019) filiali, Rossiya kimyo-texnologiya universiteti Toshkent filiali. DI. Mendeleev (2019), Moskva davlat xalqaro munosabatlar instituti filiali va Rossiya davlat jismoniy tarbiya, yoshlar, sport va turizm institutining Samarqand shahridagi filiali (2019)

Talab darajasi, olgan bilimlarini amalda qo'llash qobiliyati, shuningdek, bandlik darajasi nuqtai nazaridan o'quv jarayonining sifatini faqat Moskva davlat universitetining Toshkent filiali bitiruvchilari baholashlari mumkin. M.V. Lomonosov (2005) va I. nomidagi Rossiya davlat neft va gaz universitetining Toshkent filiali. ULAR. Gubkin (2007). Boshqa filiallarda bitiruvchilar etishmasligi sababli, bitiruvchilarning "sifatiga" baho berish hali erta.

2018/2019 o'quv yilidan boshlab mamlakatda xorijiy sherik universitetlar bilan tashkil etilgan qo'shma ta'lim dasturlari va fakultetlari asosida ta'lim faoliyati sifatini baholash ham qiyin. Ma'lumki, hozirgi vaqtda mamlakatning 56 ta oliy o'quv yurtlarida

kadrlar jami 252 ta qo'shma ta'lim dasturlari bo'yicha tayyorlanmoqda, shulardan 134 tasi (53%) Rossiya Federatsiyasi universitetlari bilan hamkorlikda.

3-sonli keys uchun topshiriq

1. Qo'shma o'quv dasturlari va fakultetlari asosida oliy ta'limni rivojlantirish bo'yicha SWOT tahlilini o'tkazing.

2. Qo'shma ta'lim dasturlari va fakultetlarida ta'lim faoliyati sifatini baholash mexanizmlarini o'ylab ko'ring va taklif qiling.

Keys №4.

Evropa Ittifoqi mamlakatlari Ta'limning xalqaro standart tasnifiga asoslanib, o'zlarining standart ta'lim tasniflarini ishlab chiqdilar.

2019 yil 30 may kuni Urganch shahrida Rossiya Federatsiyasi va O'zbekiston Respublikasi o'rtasida ta'lim, malaka va ilmiy darajalarni o'zaro tan olish to'g'risida hukumatlararo bitim imzolandi. Ushbu shartnoma ikki davlat fuqarolariga o'qishni tan olish tartibidan o'tmasdan davom ettirishga imkon beradi, bu esa akademik harakatchanlikni oshirishga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Shartnomani imzolashdan oldin ular ko'pincha universitetga yoki ish uchun kirish uchun hujjatlarni (diplom, sertifikat) tanib olishda muammolarga duch kelishdi. Ta'lim hujjatlarini tanib olish tartibi 45 kun davom etdi va bizning vatandoshlarimiz ham Moskvaga borib, ushbu xizmat uchun 7 mingga yaqin rus rubli to'lashlari kerak edi.

Ushbu kelishuv tufayli qisqa vaqt ichida uch mingga yaqin o'quvchilarimiz imtiyozlardan foydalanishdi. Bugungi kunda 30 mingga yaqin fuqarolarimiz Rossiya Federatsiyasining oliy o'quv yurtlarida tahsil olishmoqda. Ta'lim to'g'risidagi hujjatlarni va o'quv hujjatlarini o'zaro tan olish to'g'risida xuddi shu Bitim 2019 yil 1 avgustda Minsk shahrida Belarus Respublikasi va O'zbekiston Respublikasi hukumatlari o'rtasida imzolangan. Ta'lim sifatining tegishli kafolatlari bilan biz bu masalada ko'plab mamlakatlarga ochiqmiz.

Ta'limning xalqaro standart tasnifiga (ISCED 2011) muvofiqlik ta'lim hujjatlarini tan olish uchun juda muhimdir. Uning asosida 160 dan ortiq mamlakatlar Rossiya, Belorusiya, Armaniston, shuningdek Qozog'iston va Qirg'izistonda muvaffaqiyatli tatbiq etilgan Ta'limning milliy standart tasniflarini ishlab chiqdilar. O'zbekistonda ham

Prezidentimizning 2019 yil 6 sentyabrdagi UP-5812-sonli "Kasb-hunar ta'limi tizimini yanada takomillashtirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida" gi farmoni asosida ushbu yo'nalishdagi ishlar boshlandi.

Ta'lim sifatini nazorat qilish davlat inspeksiyasi tashabbusi bilan joriy yilning 28 yanvar kuni "O'zbekistonda kasb-hunar ta'limi rivojlanish istiqbollari" xalqaro seminari bo'lib o'tdi. Uslubiy tavsiyalar berildi, ular asosida ish beruvchilar 2020/2021 o'quv yilidan boshlab o'quv jarayoniga joriy etiladigan O'zbekistondagi 3, 4 va 5-darajali kasb-hunar ta'limi darajalari uchun 1000 dan ortiq professional standartlarni ishlab chiqdilar.

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "O'zbekiston Respublikasida kasbiy mahorat, bilim va ko'nikmalarning milliy tizimi faoliyatini tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risida" gi qarori qabul qilindi. Ushbu qaror bilan O'zbekiston Respublikasining kasbiy mahorat, bilim, ko'nikma va malakasini oshirish milliy tizimi to'g'risidagi nizom tasdiqlandi.

Bu, o'z navbatida, bitiruvchilar malakasining xalqaro darajaga mos kelishini kafolatlaydi, ta'lim tashkilotlariga akademik almashinuvni amalga oshirish, shuningdek mehnat muhojirlarini chet elda ishlash bilan ta'minlash, o'qishni keraksiz to'siqlarsiz davom ettirish va xalqaro makonda ta'lim to'g'risidagi hujjatlarni nostrifikatsiya qilish imkoniyatini beradi.

4-sonli keys uchun topshiriq/

1. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "O'zbekiston Respublikasida kasbiy mahorat, bilim va ko'nikmalarning milliy tizimi faoliyatini tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risida" gi qarorini o'rganing.

2. Ushbu hujjat uchun klaster yarating.

Adabiyot va web-saytlar:

1. UP-5847 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni.
<https://lex.uz/ru/docs/4545887>

2. Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Ta'lim sifatini nazorat qilish davlat inspeksiyasi boshlig'i Ulug'bek Toshkenbaev "Economic Review" jurnaliga intervyusi.
<https://review.uz/post/reformiruya-kachestvo-obrazovaniya>

3-MAZVZU: OLIY O'QUV YURTINI INNOVATSION RIVOJLANTIRISH STRATEGIYASI. 2030 YILGACHA O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM TIZIMINI RIVOJLANTIRISH KONSEPSIYASI. 2030 YILGACHA BO'LGAN O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM TIZIMINI RIVOJLANTIRISH KONSEPSIYASINING MAQSADLI KO'RSATKICHLARI (2 soat)

Ishning maqsadi: 2030 yilgacha bo'lgan O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini rivojlantirish konsepsiyasi asosida universitetni (kafedra / fakultet) innovatsion rivojlanishi uchun bilim, ko'nikma va malakalarni takomillashtirish.

Amaliy vazifalar.

1. O'zbekiston Respublikasining 2030 yilgacha oliy ta'lim tizimini rivojlantirish konsepsiyasini o'rganing.
2. Universitetingizning (fakultet, kafedra) mavjud ko'rsatkichlarini aniqlang.
3. Universitetingiz (fakultet / bo'lim) innovatsion rivojlanishini SWOT tahlilini o'tkazing.

SWOT-tahlil.

SWOT-tahlil kompaniyaning rivojlanishiga ta'sir qiluvchi murakkab ichki va tashqi omillarni baholaydigan eng keng tarqalgan usullardan biridir. Bu tashkilotning kuchli va zaif tomonlarini, shuningdek tashqi muhitning imkoniyatlari va tahdidlarini tahlil qilishdir. "S" va "W" kompaniyaning holatini, "O" va "T" esa tashkilotning tashqi muhitini anglatadi.

SWOT-tahlil - bu strategik rejalarni tuzish, kompaniyaning strategik maqsadlari va vazifalarini ishlab chiqish bo'yicha dastlabki tadqiqot bosqichi.

SWOT atamasi birinchi marta Kennet Endryus tomonidan 1963 yilda Garvardning biznes siyosati konferentsiyasida ishlatilgan.

4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasining 2030 yilgacha oliy ta'lim tizimini rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida" UP-5847-sonli Farmoni asosida universitetingiz (fakultet, kafedra) ning yakuniy maqsad ko'rsatkichlarini aniqlang.

5. Universitetingiz (fakultet, kafedra) ni 2030 yilgacha barcha maqsadlar uchun innovatsion rivojlantirish bo'yicha yo'l xaritasini tuzing.

SWOT ANALYSIS

Adabiyot va Internet saytlari:

1. "2030 yilgacha O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida" UP-5847 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni. <https://lex.uz/ru/docs/4545887>.

2. Strategik menejmentda SWOT tahlil qilish usuli. <http://powerbranding.ru/biznes-analiz/swot/>.

V. GLOSSARIY

V. GLOSSARIY

№ темы			
1-лек	Globalizasiya	iqtisodiy va siyosiy sohadan tortib ijtimoiy va ma'naviy darajagacha bo'lgan barcha darajadagi davlatlar va xalqlarning o'zaro bog'liqligi, o'zaro bog'liqligi va o'zaro ta'sirining o'sish jarayoni.	Globalization
	Oliy ta'lim konvergentsiyasi	g'oyalar, institutsional modellar va oliy o'quv yurtlari amaliyotining yaqinlashuvi	Convergence of higher education
	Oliy ta'lim diversifikatsiyasi	yangi ta'lim yo'nalishlarini joriy etish bilan yangi o'quv muassasalarini tashkil etish	Diversification of higher education
	Oliy ta'limning internatsionalizatsiyasi	milliy tizimlarni bir-biriga yaqinlashtirish, ulardagi umumiy universal tushunchalar va tarkibiy qismlarni topish va rivojlantirishga qaratilgan	Internationalization of higher education
	Boloniya jarayonini maqsadlaridan biri	Yevropa sifat kafolati tizimini shakllantirish	Objectives of the Bologna Process
2-лек	Reyting	ma'lum bir ob'ekt yoki hodisaning ahamiyatini yoki muhimligini aks ettiradigan raqamli yoki tartib ko'rsatkichi.	Rating
	ARWU	Academic Ranking of World Universities	ARWU
	ARWU reytingi asosi	oltita ko'rsatkich bo'yicha universitetlarning tadqiqot yutuqlarini baholash. Universitetning integral ko'rsatkichi bu ko'rsatkichlarning o'rtacha tortilgan ko'rsatkichidir	ARWU
	THE World University Rankings	Thomson Reuters axborot guruhi ishtirokida Britaniyaning Times Higher Education nashri metodologiyasi bo'yicha hisoblab chiqilgan	THE World University Rankings
	THE World University Rankings	Universitetlarning yutuq darajasi ularning faoliyati statistik tahlillari, tekshirilgan ma'lumotlarning kombinatsiyasi natijalari, shuningdek xalqaro akademik hamjamiyat vakillari va universitetlar to'g'risida o'z	THE World University Rankings

		fikrlarini bildiradigan ish beruvchilarning yillik global ekspert tadqiqotlari natijalariga ko'ra baholanadi.	
	Webometrics World University Rankings	virtual axborot makonida universitetlarning mavjudligini baholaydi va asosan universitet saytlarining Internet ko'rsatkichlariga tayanadi	Webometrics World University Rankings
	PRSP	Ilmiy maqola yozish nuqtai nazaridan tadqiqot faoliyatini baholaydi	PRSP - Performance Ranking of Scientific Papers for World Universities.
	THE reytingida	13 ko'rsatkich	In the rating of THE
	Reyting ma'lumotlar tahlili asosida universitetning akademik obro'sini baholaydi	xalqaro akademik hamjamiyat vakillarining global ekspert tadqiqotlari	The THE ranking evaluates the academic reputation of a university based on data analysis
	THE reytingida universitetning ma'lum yo'nalishdagi ilmiy obro'si ma'lumotlar asosida baholanadi	xalqaro akademik hamjamiyat vakillarining global ekspert tadqiqotlari	In the THE ranking, the scientific reputation of a university in certain areas is assessed based on data
	Reytingda ilmiy tadqiqotlarning turli sohalariga nisbatan me'yorlashtirilgan ilmiy nashrlarning umumiy keltirilishi ma'lumotlar asosida baholanadi	besh yillik davrda 12 ming ilmiy jurnalni tahlil qilish	In the THE ranking, the total citation of scientific publications, normalized relative to different research areas, is estimated based on data
	THE reytingida universitetning akademik obro'si tayinlangan	15%	In the THE ranking, the academic reputation of the university is assigned to
	THE reytingida universitetning ma'lum sohalardagi akademik obro'si tayinlangan	19.5%	In the THE ranking, the academic reputation of a university in certain areas is assigned to
	THE reytingida turli xil tadqiqot yo'nalishlariga	32.5%	In the THE ranking, the overall citation rate of scientific publications,

	nisbatan normallashtirilgan ilmiy nashrlarning umumiy keltirilganligi belgilanadi		normalized relative to different research areas, is assigned to
	THE reytingida nashr etilgan ilmiy maqolalarning o'qituvchilar soniga nisbati	4.5%	In the THE ranking, the ratio of published scientific articles to the number of faculty members is assigned to
	THE reytingida universitet ilmiy-tadqiqot faoliyatini moliyalashtirish hajmi professor-o'qituvchilar soniga nisbatan belgilanadi	5.25%	In the THE ranking, the indicator The volume of funding for university research activities in relation to the number of faculty members is assigned
	THE reytingida uchinchi tomon kompaniyalari tomonidan universitetning professor-o'qituvchilar soniga nisbatan ilmiy-tadqiqot faoliyatini moliyalashtirish hajmi ko'rsatkichi berilgan.	5.5%	In the THE ranking, the indicator The volume of funding by third-party companies for university research activities in relation to the number of faculty members is assigned
	THE reytingida ilmiy faoliyatni davlat tomonidan moliyalashtirishning universitetning umumiy tadqiqot byudjetiga nisbati belgilanadi	0.75%	In the THE ranking, the ratio of public funding for research activities to the total research budget of the university is assigned to
	THE reytingida o'qituvchilar tarkibining talabalarning umumiy soniga nisbati	4.5%	In the THE ranking, the ratio of the teaching staff to the total number of students is
	THE reytingida professor-o'qituvchilar tarkibining xorijiy	3,0%	In the THE ranking, the ratio of the number of foreign representatives of the teaching staff to the

	vakillari sonining mahalliy hamkasblar soniga nisbati berilgan		number of local colleagues is assigned to
	THE reytingida chet ellik talabalar sonining talabalarning umumiy soniga nisbati	2,0%	In the THE ranking, the ratio of the number of foreign students to the total number of students is
	THE reytingida himoyalangan dissertatsiyalarning (Ph.D) professor-o'qituvchilar soniga nisbati	6,0%	In the THE ranking, the ratio of defended dissertations (Ph.D) to the number of teaching staff is
	THE reytingida himoyalangan dissertatsiyalarning (Ph.D) magistraturaga kiradigan bakalavrlar soniga nisbati berilgan	2,25%	In the THE ranking, the ratio of defended dissertations (Ph.D) to the number of bachelors going to the master's degree is assigned to
	Reytingda o'qituvchilar tarkibi vakili uchun o'rtacha ish haqi ko'rsatkichi berilgan	2,25%	In the THE ranking, the indicator Average remuneration for a representative of the teaching staff is assigned to
	THE reytingida	faqat aniq tadqiqot yo'nalishlariga yo'naltirilgan va yiliga 200 dan kam ilmiy nashrga ega bo'lgan universitetlarni chiqarib tashlaydi	In the rating of THE
	QS reytingida	6 ko'rsatkich	Ranked by QS
	QS reytingi universitetlarni quyidagi ko'rsatkichlar bo'yicha baholaydi:	faoliyat va ilmiy-tadqiqot faoliyati sifati, ish beruvchilar fikri va mansab salohiyati, o'qitish va baynalmilallashtirish	The QS ranking evaluates universities on the following indicators:
	QS reytingida, universitetning akademik obro'si indeksi	so'nggi 3 yil ichidagi ma'lumotlarni hisobga oladi	Ranked by QS University Academic Reputation Index
	QS reytingida, universitetning	40%	Ranked by QS University Academic Reputation Index

	akademik obro'si indeksi		
	QS reytingida Universitetning ish beruvchilar orasida obro'si ko'rsatkichi	10%	In the QS ranking University reputation index among employers
	QS reytingida Universitet fakulteti va talabalar sonining nisbati	20%	In the QS rating The ratio of the faculty of the university and the number of students
	QS reytingida universitet professor-o'qituvchilarining ilmiy ishlarini o'qituvchilar soniga nisbatan keltirish ko'rsatkichi	20%	In the QS ranking Index of citation of scientific works of the teaching staff of the university in relation to the number of teaching staff
	QS reytingida chet el universitetlari o'qituvchilarining umumiy o'qituvchilar soniga nisbatan ulushi	5%	In the QS ranking The share of foreign university teachers in relation to the total number of teaching staff
	QS reytingida chet ellik talabalarning ulushi universitetdagi umumiy talabalar soniga nisbatan	5%	In the QS ranking The share of foreign students in relation to the total number of students at the university
	Xalqaro akademik hamjamiyat vakillari o'rtasida o'tkazilgan so'rovnomada (QS Global Academic Survey) fan bo'yicha o'rtacha tajribaga ega professor-o'qituvchilar va universitet rahbarlari ishtirok etmoqdalar	19,6 yosh	The survey of representatives of the international academic community (QS Global Academic Survey) is attended by professors and heads of universities with an average experience in science
3-лекция	lotin tilidan - "yaxlitlik", "umumiylik" o'qituvchilar va	universitet	university

	talabalar korporatsiyasini anglatardi.		
	o'qitish va tadqiqot sifati jahon miqyosida raqobatbardosh deb tan olingan universitet.	jahon miqyosidagi universitet	World class university
	quyidagi fakultetlarni o'z ichiga olgan: huquqshunoslik, tibbiyot, dinshunoslik, falsafiy.	O'rta asrdagi universitet	Distinguishing features of a world-class university
1-прак	Vebometrika	informatika bo'limi, uning doirasida axborot resurslari, tuzilmalari va texnologiyalarini loyihalashtirish va ulardan foydalanishning miqdoriy jihatlari Butunjahon Internet tarmog'iga nisbatan o'rganiladi.	webometrics
	Vebometrika	bibliometrik metodlar yordamida Internetning mohiyati va xususiyatlarini o'rganadigan soha	webometrics
	Isidro Agiyo	Ispaniya laboratoriyasining rahbari va Webometrics loyihasining mafkurachisi	Isidro F.Aguillo
	Internetda ro'yxatdan o'tish yoki o'chirilish	Lozung Webometrics	Web Publish or Perish
	Webometrics Ranking of World Universities	Webometrics University Rankings Ispaniya Milliy tadqiqot kengashiga kiruvchi Kibermetriya tadqiqot guruhi tomonidan ishlab chiqarilgan.	Webometrics Ranking of World Universities
	Webometrics reytingini shakllantirish uchun ... ko'rsatkichlaridan foydalaniladi	4	Webometrics Ranking of World Universities
	Webometrics reytingida Presence indikatorini tayinlangan	5%	Presence

	Webometrics reytingida Transparency indikatori tayinlangan	50%	Visibility
	Webometrics reytingida "Ochiqlik" ko'rsatkichi berilgan	10%	Openness
	Webometrics reytingida ustunlik ko'rsatkichi berilgan	35%	Excellence
2-прак	akademik mobillik	talabalar yoki tadqiqotchi o'qituvchilarni ma'lum bir akademik davrda o'qish yoki ilmiy tadqiqotlar o'tkazish uchun ko'chirish: semestr yoki o'quv yili boshqa oliy o'quv yurtiga (mamlakat ichida yoki chet elda) sotib olingan ta'lim dasturlarini o'z universitetida kredit shaklida majburiy ravishda topshirish bilan yoki o'qishni davom ettirish bilan boshqa universitet	academic mobility
	ECTS	Kreditlarni o'tkazish (o'tkazish) va to'plashning Evropa tizimi	ECTS
	o'qitishning kredit tizimi	o'quv jarayonini tartibga solish va kreditlar ko'rinishidagi bilimlar hajmini hisobga olish doirasida individualizatsiya, tanlovli ta'lim trayektoriyasi asosida o'z-o'zini o'qitish va bilimlarni ijodiy o'zlashtirish darajasini oshirishga qaratilgan ta'lim tizimi	credit system
	kredit	talaba / o'qituvchining ta'lim ishi hajmini kreditlar bo'yicha yagona o'lchov birligi	Credit - доверие, Credit-hour
	Syllabus	talaba uchun mo'ljallangan fanning o'quv dasturi, shu jumladan o'rganilayotgan fanning tavsifi, fanning maqsad va vazifalari, uning mazmuni, har bir darsning mavzusi va davomiyligi	Syllabus
3-прак	2030 yilgacha bo'lgan O'zbekiston	19% dan 50% gacha 2030 y.gacha	The Concept for the Development of the

	Respublikasi oliy ta'lim tizimini rivojlantirish konsepsiyasi oliy o'quv yurtlariga qabul qilish darajasini oshirishni nazarda tutadi.		Higher Education System of the Republic of Uzbekistan until 2030 provides for an increase in the level of enrollment in higher education
	2030 yilgacha bo'lgan O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini rivojlantirish konsepsiyasida kredit-modulli tizim joriy etiladigan oliy o'quv yurtlari ulushini ko'paytirish ko'zda tutilgan.	2% dan 85% gacha 2030 y.gacha	The Concept for the development of the higher education system of the Republic of Uzbekistan until 2030 provides for an increase in the share of higher educational institutions in which a credit-modular system will be introduced
	2030 yilda oliy o'quv yurtlarining ilmiy salohiyatini oshirish ko'zda tutilgan	36% dan 70% gacha 2030 y.gacha	In 2030, an increase in the Scientific potential of higher educational institutions is envisaged
	8 oktabr 2019 y.	O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PF-5847 Farmoni "O'zbekiston Respublikasining 2030 yilgacha oliy ta'lim tizimini rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"	8.10.2019

VI. ADABIYOTLAR RO'YXATI

VI. ADABIYOTLAR RO'YXATI

I. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining asarlari:

1. Mirziyoev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. - T.: “O'zbekiston”, 2017. - 488 b.
2. Mirziyoev Sh.M. Milliy taraqqiyot yo'limizni qat'iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko'taramiz. 1-jild. - T.: “O'zbekiston”, 2017. - 592 b.
3. Mirziyoev Sh.M. xalqimizning roziligi bizning faoliyatimizga berilgan eng oliy bahodir. 2-jild. T.: “O'zbekiston”, 2018. - 507 b.
4. Mirziyoev Sh.M. Niyati ulug' xalqning ishi ham ulug', hayoti yorug' va kelajagi farovon bo'ladi. 3-jild.- T.: “O'zbekiston”, 2019. - 400 b.
5. Mirziyoev Sh.M. Milliy tiklanishdan - milliy yuksalish sari. 4-jild.- T.: “O'zbekiston”, 2020. - 400 b.

II. Normativ-huquqiy hujjatlar:

6. O'zbekiston Respublikasining Konstitusiyasi.-T.:O'zbekiston, 2018.
7. O'zbekiston Respublikasining 2020 yil 23 sentyabrda qabul qilingan “Ta'lim to'g'risida”gi O'RQ-637-sonli Qonuni.
8. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevralъ “O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida”gi 4947-sonli Farmoni.
9. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 yil 21 sentyabrъ “2019-2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini innovasion rivojlantirish strategiyasini tasdiqlash to'g'risida”gi PF-5544-sonli Farmoni.
10. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 27 may “O'zbekiston Respublikasida korrupsiyaga qarshi kurashish tizimini yanada takomillashtirish choratadbirlari to'g'risida”gi PF-5729-son Farmoni.
11. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 27 avgust “Oliy ta'lim muassasalari rahbar va pedagog kadrlarining uzluksiz malakasini oshirish tizimini joriy etish to'g'risida”gi PF-5789-sonli Farmoni <javascript:scrollText()>.
12. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 8 oktyabrъ “O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida”gi PF-5847-sonli Farmoni <javascript:scrollText()>.
13. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoevning 2020 yil 25 yanvardagi Oliy Majlisga Murojaatnomasi.

14. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2001 yil 16 avgustdagi «Oliy ta'limning davlat ta'lim standartlarini tasdiqlash to'g'risida»gi 343-sonli Qarori.

15. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2015 yil 10 yanvardagi “Oliy ta'limning Davlat ta'lim standartlarini tasdiqlash to'g'risida”gi 2001 yil 16 avgustdagi “343-sonli qaroriga o'zgartirish va qo'shimchalar kiritish haqida”gi 3-sonli qarori.

III. Maxsus adabiyotlar:

16. O'rinov V. O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim muassasalarida ECTS kredit-modul tizimi: asosiy tushunchalar va qoidalar. O'quv qo'llanma. Nyu Bransvik Universiteti, 2020 y.

17. Rasprostranenie Bolonskogo prosessa: o deklaratsii k vnedreniyu na praktike. V 3-x chastyax. Chast' 2. Tendensii razvitiya Bolonskogo prosessa, ego instrumenti i opit vnedreniya / R.R. Agishev, I.V. Anisimova, Sh.M. Valitov, D.A. Gopkalo, V.G. Kryukov, A.E. Pushkina, L.A. Simonova, A.P. Snegurenko. Pod red. prof. R.R. Agisheva. - Kazan', KGTU im. A.N. Tupoleva, 2008. - 118 s.

18. The European Higher Education Area. - Joint Declaration of the Ministers of Education. - Bologna, 1999, 19 June.

19. Mejdunarodnie reytingi universitetov: praktika sostavleniya i ispol'zovaniya // E.V. Balaskiy, N.A. Ekimova. <<https://www.econorus.org/sub.phtml?id=210>>.

IV. Internet saytlar:

20. <<http://edu.uz>>

21. <<http://lex.uz>>

22. <<http://lib.bimm.uz>>

23. <<http://ziyonet.uz>>

24. <<http://natlib.uz>>

25. <<http://www.jourssa.ru/2005/4/3aNaletova.pdf>>

26. <<http://alldisser.com/part/ref-62471.html>>

27. <http://www.chitgu.ru/info/bologna/magna_chart%20>

28. <<http://www.russianenic.ru/int/lisbon/conv.html>>

29. <<http://nkaoko.kz/accreditation/documents/sorbondeclaration>>

30. <http://www.rusmagistr.ru/page_0002/page_0026/page_0042/>

31. <http://vasilieva.narod.ru/ptpu/15_2_98.htm>

32. <<http://www.yastudent.ru/articles/2/0/2014.html>>.

33. <http://dic.edu.ru/information/national_systems/1593/>

34. <<https://gtmarket.ru/ratings/the-world-university-rankings>>

35. <<https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings>>
36. <<https://gtmarket.ru/ratings/qs-world-university-rankings>>
37. <<https://www.topuniversities.com/qs-world-university-rankings>>
38. <http://www.webometrics.info/en/Asia_es/Uzbekist%C3%A1n>